

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Δὲν εἶνε νέον τὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖον θὰ θίξω μεν ἐνταῦθα. Πλειστάκις καὶ ἐν τῷ καθημερινῷ τύπῳ συνεζητήθη καὶ ὑπὸ ἐγκρίτων ἐν τοῖς γράμμασιν ἀνδρῶν καὶ ἐν περιοδικοῖς καὶ ἰδίαις πραγματεῖαις διωυχίσθη. Πρόκειται περὶ τῶν εξετάσεων τῶν σχολείων, καὶ μάλιστα τῶν σχολείων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως· διότι νομίζομεν ὅτι, ὡς εἶναι διακεκριμένοι ἀπ' ἀλλήλων αἱ διάφοροι τῆς ἐκπαιδεύσεως βαθμίδες, οὕτω καὶ τὸ ζήτημα τῶν εξετάσεων πρέπει νὰ ἐξετασθῆ χωριστά.

Εἶνε συμφέρον νὰ καταργηθῶν αἱ προφορικαὶ εξετάσεις εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο οἱ μὲν παρατηροῦντες τὴν ἄσκοπον κατανάλωσιν χρόνου πολυτίμου, τὴν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐπιβάρυνσιν τοῦ μικροῦ ἐγκεφάλου τῶν παιδῶν διὰ τῆς συσσωρεύσεως τόσων μαθημάτων, τὰς θεατρικὰς ἐπιδείξεις, ὧν κύρια πρόσωπα εἶνε διδάσκαλοι καὶ μαθηταί, ἐπιδεικνύμενοι ἐνώπιον γονέων ἀλαζονευομένων ἢ ταπεινομένων, ἀναλόγως τῶν ἀποκρίσεων τῶν μικρῶν τῶν, εἰς τὸ ἀνωτέρω, λέγομεν, ἐρώτημα οὗτοι μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων τῶν θὰ ἀποκριθῶν κηρυττόμενοι ὑπὲρ τῆς καταργήσεως αὐτῶν. Καὶ ὄντως οὐ μόνον ἄσκοποι αἱ εξετάσεις σήμερον κυρίως φαίνονται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεῖς. Ἐπιβλαβεῖς σωματικῶς, ἐπιβλαβεῖς πνευματικῶς, ἐπιβλαβεῖς ἠθικῶς. Εἶνε ἄσκοποι, διότι εἶνε γελοῖον καὶ νὰ φαντασθῆ τις, ὅτι ὁ διδάσκαλος ἀναμένει νὰ ἔλθῃ ἡ πομπώδης ἐκεῖνη ἡμέρα, ἵνα κρίνῃ περὶ τῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν του, τοὺς ὁποίους ἐψυχολόγησεν ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος· εἶνε γελοῖον καὶ νὰ φαντασθῆ τις, ὅτι αἱ δημόσιαι καὶ πανηγυρικαὶ εξετάσεις χρησιμεύουν ὡς κέντρον εἰς τοὺς ἀμειβεῖς καὶ μέσον ἀμοιβῆς καὶ ἐνθαρρύνσεως εἰς τοὺς ἐπιμελεῖς· διότι, ἐὰν ὁ διδάσκαλος ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξεγεῖρῃ τὴν φιλομάθειαν τοῦ παιδός, ἄς μὴ νομίση, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ θὰ καταστῆ εὐαίσθητος ἐκ τῆς ἐπιδείξεως τῆς ἀμαθείας του ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ. Ἡ ἀλγεινὴ ἐκεῖνη θέσις του θὰ εἶνε βραχυχρόνιος καὶ μετ' ὀλίγον τὰ παίγνια καὶ ὁ καθαρὸς ἀὴρ θὰ ἐξαλείψου ἐκ τῆς ψυχῆς του πᾶν ἔχνος ἐντροπῆς. Μόνον ἡ συνεχῆς, ἐπίμονος καὶ ἀνένδοτος τοῦ διδασκάλου προσπάθεια θὰ δυνηθῶν νὰ ἐξεγεῖρουν τὴν λεγομένην φιλοτιμίαν τοῦ παιδός. Οὕτε ἄλλως τε εἶνε παιδαγωγικὸν οὐδ' ἀποτελε-

σματικὸν νὰ προβάλλωμεν εἰς τὸν παῖδα τὸ μορμολύκειον τῶν εξετάσεων, ἵνα καταστήσωμεν αὐτὸν ἐργατικόν· διότι εὐθύς ὡς ἐλίπη τὸ φάσμα τοῦτο, ὁ παῖς θὰ περιέλθῃ εἰς τὴν προτέραν του κατάστασιν. Ἀποτελεσματικὸν εἶνε νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς αὐτὸν διαρκούντος τοῦ ἔτους τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐργασία εἶνε καθήκον καὶ ὡς καθήκον ὀφείλει νὰ ἀσχῆ αὐτήν, ἐὰν τε ἐπαινῆται ἐὰν τε μὴ.

Περὶ τῆς εἰς τὸν τρυφερόν τῶν παιδῶν ὄργανον προξενουμένης βλάβης διὰ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ αὐτῶν εἰς ἐργασίαν ὑπερτέραν τῶν ἀσθενῶν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, διὰ τῆς ὑπερδιεγέρσεως τῶν νευρῶν, ὁμοφώνως πάντες οἱ ὑγιεινολόγοι ἔχουν ἀπειφανθῆ, ὥστε περιττεῖται πᾶσα ἀνάπτυξις τοῦ ζητήματος ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης. Καὶ ὑπὸ πνευματικὴν δ' ἐπίσης ἐποψιν αἱ εξετάσεις κρίνονται σήμερον ὡς ἐπιβλαβεστάται. Μεταξὺ τῶν παιδαγωγικῶν κύκλων τῆς τε Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς σπουδαίως συζητοῦνται σήμερον τὰ μέσα κατὰ τῆς παρατηρουμένης διανοητικῆς κοπώσεως τῆς προερχομένης ἐκ τῆς πληθώρας τῶν εἰς τὰ προγράμματα ἀναγεγραμμένων μαθημάτων. Ἄπειροι δὲ συνδυασμοὶ ἐπινοοῦνται, ἵνα κατασταθῆ ἐλαφρότερον τὸ ἄχθος, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κύπτουν αἱ εὐθραστοὶ τῶν παιδῶν διάνοιαι. Εἰς τὴν κόπωσιν λοιπὸν τὴν ἐκ τῆς ὑπερφορτώσεως τῶν προγραμμάτων προερχομένην προστίθεται καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐντάσεως τῶν πνευματικῶν τῶν παιδῶν δυνάμεων κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα τοῦ σχολικοῦ ἔτους, καθ' ὃν γίνονται αἱ ἐπαναλήψεις τῶν μαθημάτων. Κρίσις καὶ μνήμη καὶ μάλιστα μνήμη κυριολεκτικῶς καταθραύονται ἐκ τῆς ἀναγκαίας συγκεντρώσεως· καὶ οὕτω ἐνῶ εἰς ἐκ τῶν σκοπῶν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως εἶνε καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν ψυχικῶν τοῦ παιδός δυνάμεων, ὁ θεσμὸς τῶν εξετάσεων ματαιοῖ οὐκ ὀλίγον τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου.

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως κρινόμενος ὁ θεσμὸς οὗτος φαίνεται ἐπιβλαβεστάτος. Ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἐμπνέεται ὑπὸ τε τῆς οἰκογενείας καὶ πολλὰκις καὶ ὑπὸ τοῦ σχολείου εἰς τὸν παῖδα ἡ γνώμη, ὅτι ἡ εὐδοκίμησις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐξέτασιν εἶνε ἐκτακτὸν τι κατόρθωμα, δι' ὃ εἶνε ἄξιος καὶ ἐκτάκτων ἐπαίνων καὶ ἐκτάκτων ἀμοιβῶν. Ἡ ψυχὴ τοῦ παιδός δὲν εἶνε ἀκόμη τελειῶς πεπλασμένη, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδρῶσι βαθεῶς ἐπ' αὐτὴν τὰ οὕτως ἐντυπούμενα αἰσθήματα. Ἡ κουφότης μάλιστα τῶν γονέων, εἰς οὓς δὲν φαίνεται χῶρος εὐρύς ἡ σχολικὴ αἴθουσα πρὸς διαφήμισιν τῶν

τροπαίων, τὰ ὅποια ἀνήγειραν οἱ πνευματικοὶ ἀγῶνες τῶν τέκνων τῶν, διασαλπίζουσα διὰ τῆς δημοσιογραφίας εὐκ ὀλιγάκις τὸς παιδικὰς ἐπιτυχίας συντελεῖ ἐτι μᾶλλον εἰς ἐπαύξεισιν τῶν ἐκ τῶν ἐξετάσεων προσφιγμένων εἰς τὸν παῖδα κακῶν ἔξεων. Διότι, ὡς προερεθή, πλὴν τοῦ ὅτι ἐθίζεται ὁ παῖς νηπιόθεν τὸ στοιχειώδεστατον καθήκον νὰ ἐκλαμβάνῃ ὡς ἐκτακτὸν ὑπηρεσίαν, ἣν προσφέρει εἰς τοὺς γονεῖς, ἐπιτυχίαν χηρῶν ἐπαύτων καὶ ἀμειβῶν, γεννᾶται λεληθότως ἐν αὐτῷ εἰσὶς τις καὶ ἀλαζονεία, κακίαι ἀντικρως ἀντικείμεναι εἰς τὴν ὠφέλειαν τῆς παιδικῆς φύσεως.

Διὰ πάντα τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τὰ περικλειόμενα ἐν τῷ θεσμῷ τῶν ἐξετάσεων πολλοὶ τῶν παιδαγωγικῶν ἀνδρῶν σφοδρῶς καταφέρονται κατ' αὐτῶν, ἀξιῶντες τὴν τελείαν κατάργησιν τῶν. Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ ὁ νομοθέτης ἐπηρεασθεὶς ἐκ τῆς κατακρίσεως ταύτης προσεπάθησε νὰ καταστήσῃ τὸν θεσμὸν τοῦτον ὅσον ἐνεστὶν ἀβλαβέστερον· διότι κατὰ τὸ ἀρθρ. 13 τῶν περὶ ἐγγραφῆς καὶ ἐξετάσεων μαθητῶν τοῦ Β. Διατάγματος τοῦ 1896 ἐθεσπίσθη νὰ ἐνεργῶνται αἱ ἐξετάσεις ἐκάστης τάξεως ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος καὶ καθ' ὃν τρόπον γίνονται αὐταὶ καὶ ἐν τοῖς καθημερινῶς μαθήμασι.

* *

Καὶ ταῦτα μὲν πάντα ἰσχυρίζονται ὀρθότατα οἱ κατὰ τοῦ εἰρημένου θεσμοῦ καταφερόμενοι, οἱ ἰσχυρισμοὶ δὲ ἀπολύτως κρινόμενοι δὲν προκαλοῦν σήμερον σοβαρὰς ἀντιρρήσεις. Ἄλλ' εἶνε συμφέρον νὰ καταργηθῶν παρ' ἡμῖν τελείως αἱ ἐξετάσεις; Ἡ ἀπὸ ἄλλης τινὸς ἀπόψεως ἐξετάσις τοῦ ζητήματος θὰ πείσῃ, φρονούμεν, ὅτι καὶ μὲν ἀνάγκη νὰ ληφθῇ πρόνοια πρὸς περιστολὴν τῶν ἐν τῷ θεσμῷ ἐγκειμένων καὶ προσηνημονευθέντων ἐλαττωμάτων, ἀλλ' ὅτι δὲν εἶνε ὠριμος εἰσέτι ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία πρὸς τελείαν τοῦ θεσμοῦ κατάργησιν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία, τουτέστιν εἰς τὰ ἐννέα δέκατα τοῦ κράτους.

Ὡς εἶνε γνωστόν, τὸ ὑπὲρ τοῦ σχολείου ἐνδιαφέρον τῶν κατοίκων δὲν εἶνε ὅσον ἔδει ἀνεπτυγμένον· πολλαχοῦ μάλιστα τοσαύτη ἀξιοθρήνητος ἀδιαφορία παρατηρεῖται, ὥστε οἱ διδάσκαλοι δικαιοτάτα παραπονοῦνται, ὅτι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους δὲν ἐμφανίζονται οὔτε γονεῖς οὔτε κηδεμόνες εἰς τὸ σχολεῖον. Μόνον δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἐξετάσεων πανηγυρικῶς διεξαγομένων παρίστανται συνήθως ἄθροιστὸς οἱ κάτοικοι καὶ παρακολουθοῦν μετὰ τινος ἐνδιαφέροντος τὴν πρόδον τῶν τέκνων τῶν. Πρὸς ἐξέγερσιν λοιπὸν τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ σχολεῖον, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐπακολούθημα τὴν τακτικωτέραν φρονίτησιν τῶν μαθητῶν καὶ τὴν προσέλευσιν τῶν ἐκ τοῦ σχο-

λείου ἀπομακρυνομένων παιδῶν νομίζομεν ὅτι δὲν ἐπέστη εἰσέτι ὁ χρόνος πρὸς τελείαν κατάργησιν τῶν ἐξετάσεων ἐκ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Ὅταν ὁ χωρικός γονεὺς ἐννοήσῃ τὸ καθήκον καὶ τὸ συμφέρον, τὸ ὅποῖον ἔχει, νὰ παράσῃ εἰς τὰ τέκνα του τὴν στοιχειώδη μόρφωσιν, βεβαίως τὰ ἐπιδεικτικὰ ταῦτα μὲσα εἶνε πάντῃ περιττὰ ὡς καὶ ἐπιβλαβῆ. Ἄλλὰ δυστυχῶς ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν ἔφθασεν εἰσέτι εἰς τοιαύτην πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, ὥστε νὰ κρίνῃ τὸ ὀρθὸν ὡς ὀρθὸν μόνον διότι καὶ εἶνε τοιοῦτον. Ἐχει ἀνάγκη εἰσέτι τῶν ἀπατηλῶν τούτων περικαλυμμάτων, ἵνα γλυκαίνεται τὸ πικρὸν μὲν ἀλλ' ἐξυγιαίνει τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμόν φάρμακον.

Γ. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ

ΓΙΑ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἄπ' ὅλας τὰς οἰκοκυράς, ὅσαι ἐώρταζον τὰ ὀνόματα τῶν συζύγων τῶν τὴν 7 Ἰανουαρίου, ἡμέραν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, καμμία δὲν ἤσκει μεγαλειτέραν καθαρότητα, λεπτότητα καὶ ἰδιοτροπίαν παρ' ὅσῃν ἡ κυρὰ Διαμαντηρεῖζα, ἡ σύζυγος τοῦ καπετάν Γιάννη τοῦ Τζαφέρη. Ὁ καπετάν Γιάννης, ἀφ' οὗ εἶχεν ἀλλάξει δύο ἢ τρεῖς βρατσέρες, ἓνα γαλεττί, ἓνα «λόθερ», καὶ δύο σκούνες, ὅλα σκάφη, ἕκαστον τῶν ὁποίων δὲν ἐκράτησε παραπάνω ἀπὸ δύο ἔτη εἰς τὴν κατοχὴν του— ἅμα εὗρισκε καλὸν ἀγοραστήν, τὰ ἐξέκαμνε, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ τέλος, ἐκ τῶν διαφορῶν τούτων πωλήσεως, ἀφ' οὗ ἔκμπε τὸν ἰσολοισμὸν του, εὐρέθη νὰ ἔχη αὐξήσει κατὰ ὀκτὼ ἢ δέκα χιλιάδας δραχμὰς τὸ ἀρχικὸν κεφάλαιον, τὸ ὅποῖον κατεῖχεν, ὅταν ἐναυπήγει τὴν πρώτην του βρατσέραν, μὴ ὑπερβαῖνον τὰς τρισχιλίας δραχμὰς.

Λοιπὸν, νέος ἀκόμα, σαρανταπέντε ἐτῶν, ἐπειδὴ εἶχε πάθει καὶ ὀλίγον ἀπὸ ἐν μικρὸν ζεπάγιασμα εἰς τὰς κνήμας, ἐθαυρύνθη τὴν θάλασσαν, καὶ ἀνοιξεν ἓνα καλὸν μαγαζάκι, κατὰμπροστα τῆν Κολώναν, εἰς τὰ ἄνω τῆς παραθαλασσίας ἀγορᾶς, ἀκριβῶς ὅπου οἱ ἄλλοι ἐμποροπλοίαρχοι τῶν παλαιῶν ἡμερῶν ἔδεναν τὰ παραβάκια τους μὲ γερὰ παλάμια καὶ μὲ διπλὰς ἀγκύρας, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Μαρτίου μηνός, διὰ νὰ παραχειμάσουν εἰς τὴν πατρίδα, διὰ ν' ἀπολαύσουν τὸ θάλαπος τῆς ἐστίας, καὶ μὴ χάσουν, κοντὰ εἰς τοὺς ἐχίλους καὶ τὰ ὄσπριδια, καὶ τοὺς ἀστακοὺς τοὺς μαγειρευτοὺς μὲ μάραθα, καὶ τὰ ὄχταπῶδια τὰ τηγανιστὰ μὲ ὄξος, τῆς τυρόπηκτες,

καὶ τὰ «τυλιχτά», καὶ τὰ «κικλαπῶδια» καὶ τῆς «αργῆς», ἢ μεγάλας τηγανίτες, καὶ τόσα ἄλλα «χάδια τῆς κοιλιᾶς», ὅσα αἱ καλαὶ οἰκοκυράδες ἤξευρον τόσον περιτέχνως νὰ παρασκευάζουν διὰ τοὺς συζύγους καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν, τοὺς θλασσοδαρμένους καὶ ζητοῦντας τῆς ἐστίας τὴν ἀναψυχὴν. Τὸ παραβᾶκι τὸ δικό του, ὁ Γιάννης ὁ Τζαφέρης, καθὼς ἔλεγε κοινῶς, τὸ ἄραξεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ζηράν, ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ ν' ἀντικρύξῃ μὲ τὰ πλωτὰ καράβια τῶν θαλασσιῶν, τῶν πρῶν συναδέλφων του.

Ἡ οἰκιακὴ ἄνεσις καὶ γαλήνη τοῦ πρῶν καυτικοῦ ἦτο σχεδὸν ἐντελής. Ἡ γυνὴ του, ὀλιγότεκνος, εἶχε γεννήσει ἓνα υἱόν, ἄλλο ἐν νεκροτόκιον, ἐν θυγάτριον ἀποθανόν βρέφος καὶ πλεονοῦ. Τὸ τέκνον του, ὁ Κώστας, ὅστις εἶχε μεγαλώσει καὶ ἦτο ἡδὴ ἐφηβος, ἦτο τὸ μόνον στόλισμα τῆς μητρὸς, ἡ μόνη τοῦ πατρὸς βακτηρία. Ἐν μόνον παράπονον εἶχεν ὁ καπετάν Γιάννης: Ἡ Διαμαντηρεῖζα, ἂν καὶ ἐξόχως καλὴ οἰκοκυρά, ἦτον, ὡς εἶπομεν, εἰς ἄκρον λεπτολόγος ὅσον ἀφορᾷ τὴν καθαρότητα τῆς εἰκίας τῆς.

Ἡ μικρὰ οἰκοδομή, εἰς τὴν βορειοανατολικὴν ἐσχατιᾶν τῆς πόλεως συνορευούσα μὲ κήπους, μυρίζουσα ἐξοχῶν καὶ ἀνοιξιν, συνίστατο ἀπὸ ἐν ἀνώγειον, μετὰ ἰσογείου κάτω, καὶ ἀπὸ ἐν ὑπερῶν, εἰς τὸ ὅποῖον ἀνήρχετο τις διὰ σκάλας ἐξ ἐπτὰ βαθμίδων. Λέγομεν ἀνήρχετο ἵς ἀπλῶς διὰ τὸ σύνθημα τῆς ἐκφράσεως, διότι ἄλλως εἶνε πολὺ ἀμφίβολον ἐάν τις «ἀ ἦοχετο» ποτὲ εἰς τὸ ἄυτον ἐκεῖνο. Ἡ κυρὰ Διαμαντηρεῖζα τόσον τὸ ἀσπρίζε, τὸ ἀσβέστανε, τὸ ἰσφυγγαρίζε, τὸ ἐπαράκαμνε—σχεδὸν καθημερινῶς— τὸ ἀωρερὲς ἐκεῖνο ἄυτον τοῦ οἴκου, ὅπου εἶχε τὰ εἰκονίσματα μὲ τὴν κανδήλαν, ὀλίγα κιβώτια, ἓνα κομμά, καναπέν, κτλ., ὥστε τοῦτο ἡστραπτέ κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὴν λευκότητα καὶ τὴν καθαρότητα. Οὐδέποτε ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἐπέτραιεν εἰς τὸν σύζυγόν της, εἰς τὸν υἱόν της, εἰς τὴν μητέρα, εἰς τὴν ἀδελφὴν της, εἰς τὴν πενθερὰν της, εἰς τὴν ἀνδραδέλφην της, ν' ἀναβῶσιν ἐκεῖ ἐπάνω. Αὐτὴ καὶ μόνη ἀνέβαινε, συνήθως ἀπαξ τῆς ἡμέρας, τὴν ὥραν καθ' ἣν ἠκούετο ὁ κώδων τοῦ ἑσπερινοῦ, διὰ νὰ ἀνάψῃ τὸ κανδήλι, νὰ κάμῃ τὸν σταυρὸν της καὶ νὰ θυμιάσῃ. Πρὸς τοῦτο εἶχεν ἐν ζεῦγος ἀπὸ λευκοτάτας ἐμβάδας, τὰς ὁποίας ἐκεῖ ἐπάνω μόνον ἐφόρει. Ἀνέβαινε μὲ τὰς συνήθεις γόβας τῆς ἑως τὸ κεφαλόσκαλον, τὰς ἄφηνεν ἐκεῖ καὶ ἐφόρει τὰς ἰδιαιτέρας ἐμβάδας ἢ κουντούρες. Εἶχε καὶ δύο ἢ τρία «πατήματα» ἢ «ψοθιά», καθαρῶτατα, στρωμένα κατ' ἀποστάσεις, ἀνά ἐν καὶ ἡμισυ βῆμα, ὅπως ῥίπτουν εἰς τὰ ποτάμια καὶ τὰ περὶσμάτα τῶν χειμάρρων λίθους ἐδῶ—ἐκεῖ, κατὰ πλάτος τοῦ βεύματος, διὰ νὰ πατήσουν ἐπάτει εἰς αὐτὰ, καὶ μετ' εὐλαθείας ἐπλησίαζεν

εἰς τὸ εἰκονοστάσιον, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ πρὸς τοὺς ἐφειστίους χρέη.

* *

Ὁ ἄλλος, ὁ καπετάν Γιάννης, διηγείτο ταῦτα, κατὰ τὸ φαινόμενον παραπονούμενος, ἴσως μᾶλλον πράγματι εὐχαριστημένος, εἰς τοὺς στενωτέρους φίλους του.

—Ἀκουε εἰς, βρε ἀδελφέ!... Νὰ ἔχη βάλῃ ὅλον τὸ σκεπτὰ τῆς στοῦ σπῆτι τῆς, στοῦ προικιό τῆς, στοῦ ἐπάνω πάτωμα τῆς! Νὰ θέλῃ, καὶ καλά, νὰ τὸ κάμῃ νὰ μιλῇ, νὰ φέγγῃ, ν' ἀστράφτῃ!... Δὲν λυπάται τὸν κόπο τῆς, ἡ σκύλα, ν' ἀσβεστώῃ τρεῖς φορές τὴν ἐβδομάδα, πέντε φορές τὴν ἐβδομάδα νὰ σφυγγαρίζῃ!... Μ' ἔχει ἀφάνισαι τὸν ἀσβέστη, δὲν προφταίνω νὰ τῆς ἀγοράζω σφυγγάρια... Κάθε Σάββατο ἐρχεται ὁ Στέργιος ὁ Κομινῆς καὶ μεῦ γυρεύει λεπτά... Τάκοῦτε σεῖς!... Οἱ βουτηχτάδες, οἱ Καλυμνιοί, οἱ Αἰγινήτες, οἱ Τρικεριώτες, δὲν ἔχουν ἄλλο μυστηρὴ μεγαλειότερο ἀπὸ μένα... Μάθανε τώρα τὸν δρόμον, καὶ πηγαίνου νὰ-ἴσα στοῦ σπῆτι. «Σφυγγάρια καλά! Σφυγγάρια καλά!» Ἄπ' τὸν Θεὸ νὰ τωῦρη, ἡ σκύλα! μ' ἀφάνισαι...

Ἄλλὰ καὶ τὸ κάτω πάτωμα, ἡ συνήθως κατοικία τῆς οἰκογενείας, δὲν ἔμενον ὅπως εἰς τὴν καθαρότητα καὶ ἐπιμέλειαν ἐκ μέρους τῆς οἰκοκυράς. Ἡ ἐστία, οἱ τοῖχοι, ἡ ὀροφή, ὅλα ἔλαμπον. Τὸ πάτωμα ἦτο στρωμένον μὲ ψάθες καὶ μὲ μεντέρια, τὰ ὅποια κάθε πρωί, συχνὰ καὶ τὸ βράδυ, ἐξεστρώνοντο, ἐτινάσσοντο ἐπιμελῶς, ἐσκουπίζετο τὸ πάτωμα, εἴτα ἐσφυγγαρίζετο, πότε ὅλον, πότε μέρος, καὶ πάλιν τὰ μεντέρια ἐστρώνοντο καὶ διευθετοῦντο μετὰ φιλοκαλίας, ὥστε τὰ ἐζήλευε κανεὶς νὰ τὰ βλέπῃ.

Ἐν ἀπόγευμα, ἡ Διαμαντηρεῖζα συνέθη ν' ἀνακαλύψῃ, ἀνήκουστον πράγμα— ἓνα κοριὸν ἔρποντα ἐπὶ τῆς ψάθας— προῖόν μὴ ἔχον δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐπώπτευσεν ἀμέσως ὅτι τὸ ζυφίον θὰ εἶχε πέσει ἀπὸ τὸ φόρεμα μιᾶς πτωχῆς γειτόνισσας. ἦτι: πρὸ μικροῦ εἶχεν εἰθῆ νὰ ζητήσῃ ἐν δοχεῖον ἐλαίου δανεικόν. Τόσον ἰσχυρίσθη, ὥστε ἐνῶ πρὸ μιᾶς ὥρας μόλις εἶχε σιγνώσει τὸ πάτωμα ἀπὸ τὸ πρῶνόν σφυγγαρίσμα καὶ μόλις εἶχε στρώσει τὰ μεντέρια, ἄμέσως ἐβάλλθη εἰς νέον κόπον πάλιν, καὶ ἄρχισε νὰ τὰ ξεστρώνῃ ὅλα, ψίθες, κυλίμια, μαξιλάρες, μεντέρια, καὶ νὰ τὰ μεταφέρῃ ἔξω εἰς τὴν αὐλήν, νὰ τὰ τινάζῃ ἐκ νέου, νὰ ἐρευνᾷ λεπτολόγως τὸ πάτωμα, καὶ τέλος, ὅταν δὲν εὐδὲ που δευτέρον ἄτομον τοῦ μυσαροῦ ζυφίου, ἀπεφάνισαι τέλος νὰ στρώσῃ ἐκ νέου ὅλα τὰ μεντέρια τῆς.

* *

Κατὰ τὴν Σύνταξιν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου, τὴν ἐπαύριον τῶν Φώτων, ἐώρταζεν, ὡς εἶπομεν, καὶ

ὁ καπετὰν Γιάννης ὁ Τζαφέρης, μαζί με ὄλους τοὺς ἄλλους Γιάννηδες. Ὑπῆρχον δὲ πολλοὶ εἰς τὸ χωρίον. Σχεδὸν πᾶσα τρίτη οἰκία εἶχεν ἕνα Γιάννην — τοὺς ὁποίους εἰςέυρον ἀκριβῶς ὄλους, καὶ εἶχον τὸν κατάλογον, οἱ δὲ δύο πιστοὶ φίλοι, ὁ Ἀποστόλης ὁ Καλούμας καὶ ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος, ἀμφοτέροι βαστάζοι τῆς ἀγορᾶς. Ἐδέχετο δὲ ἐξαιρετικῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ Διαμαντηρεῖζα ὄλους τοὺς ἐπισκέπτας, ὄλον τὸ χωρίον, — σχεδὸν χωρὶς νὰ μορφαῖζη. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔκαμνε θυσίαν, τὸ κάτω πάτωμα τῆς οἰκίας τῆς. Εἶχεν ὅμως ἰδιαίτεραν ὑπηρεσίαν διωργανωμένην εἰς τὴν αὐλήν, ἐνδοθεν τῆς αὐλόπορτας, διὰ τὰ ξυπόλυτα καὶ τοὺς μάγκες τῆς ἀγορᾶς, τοὺς ὁποίους ἐφίλευεν ἐκεῖ διὰ χειρὸς τῆς μητρὸς τῆς ἢ τῆς ἀδελφῆς τῆς, χωρὶς νὰ τοὺς ἐπιτρέπη νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν.

Μίαν χρονιάν, πρὶν ἔλθωσιν ἀκόμα αἱ μεγάλα ἑορταὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ δύο εἰρημένοι πιστοὶ φίλοι, ὁ Ἀποστόλης ὁ Καλούμας, καὶ ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος, διαβολικῆς συνεργείας, εἶχαν μαλώσει μεταξὺ των. Κατὰ τὰλλα ἔτη συνήθιζον οἱ δύο νὰ πηγαίνουν ἀκοισέρβα, ὡς ἔλεγαν, δηλ. ὡς δύο συμπλέοντα πλοῖα, νὰ φέρουν γύραν εἰς ὄλας τὰς οἰκίας ὅσαι ἐώρταζον, καὶ τοῦ Ἀγ. Νικολάου, καὶ τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου, καὶ τὰς ἄλλας ἑορτάς, τὰς ἐχοῦσας πολλὰ ὀνόματα. Οἱ δύο ἀχώριστοι φίλοι, ὁ εἰς στολισμένους τὰ ἑορτάσιμα, ὁ ἕτερος μὲ τὰ μόνα ἐνδύματά του· ὁ πρῶτος φέρων εἰς τοὺς πρησμένους πόδας του πατημένα πέδιλα, ὁ δεύτερος ἀνυπόδητος, ἄρχιζαν τὸ πρῶν, ἀπολείτουργα, τὴν περιοδεῖαν των ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρην τῆς κομποπόλεως εἰς τὴν ἄλλην.

Μίαν φορὰν, ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος, με ἔλα φρόντητα κάπως, εἶχεν εἰπεῖ ἀθαδῶς ὅτι «σηκῶνουν τὰ ὑψώματα» οἱ δύο τους. Ἀκούσας τὴν ἀσεβῆ παρῳδίαν ὁ Ἀντώνης Μαραγκάκης ὁ νοματάρχης, Κρής τὴν πατρίδα, τοὺς ἐφίμωσε με τὴν ἐπιφώνησιν·

— «Ψώματα! Ψώματα!» δηλ. «ψέμματα! ψέμματα!» καὶ ἐκτοτε ὁ Γύφταρος δὲν ἐτόλμησε πλέον νὰ τὸ ξαναπῆ. Ὡς: τόσον ἐξηκολούθουν πάντοτε τὴν περιοδεῖαν των ἀνὰ τὰς οἰκίας. Ἄλλοῦ τοὺς ἐφίλευον τηγανίτες ἢ λουκουμάδες, σπανιώτερον μισὸ χαίμαλι (μικρὸν τρίγωνον γλύκισμα), συνηθέστερον λουκοῦμι ἢ μόνον στραγάλια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐγέμιζαν τοὺς κόλπους των. Σχεδὸν εἰς ὄλα τὰ σπίτια τοὺς ἐκερνοῦσαν ῥοσόλι ἢ μαστίχαν ἢ ἐντόπιαν ἐκ στεμφύλων ῥακήν.

Ὁ Ἀποστόλης ὁ Καλούμας συνήθιζε λίαν πρῶν, τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν ποὺ εἶχαν πολλὰ ὀνόματα, διὰ νὰ μὴ κάμνη λάθος καὶ παραλείπη κανένα ἑορτάζοντα, ἐνῶ ἀκόμα ὁ κόσμος ἦτο εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αὐτὸς ἦτο νηφάλιος, νὰ περιέρχεται ὄλας τὰς οἰκίας τῶν Γιάννηδων (ἢ

τῶν Νικολάκηδων, τῶν Γιώργηδων κτλ.) καὶ νὰ σημειώνη δίπλα εἰς τὴν ἐξώπορταν ἢ τὴν κάλαν, ἐπὶ τοῦ τοίχου, με μικρὸν κάρβουνον, λεπτοτάτην μαύρην γραμμὴν, ἐν ἰῶτα, ὁρατὸν εἰς αὐτὸν καὶ μόνον. Τοῦτο τὸ ἔκαμνε διὰ νὰ μὴ λησμονήσῃ κανένα ἑορτάζοντα, ζαλισμένος, ὅπως θὰ ἦτον, κοντὰ τὸ μεσημέρι, ἀπὸ τὰ πολλὰ πιοτά, ὕστερον, ὅταν ἐξήρχετο τῆς οἰκίας, μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν, ἢ καὶ πρὶν εἰσελθῆ λίαν ἐπιδειξίως, με κιμωλίαν ἄσπριζε καὶ ἐξήλειφεν ὅσον τὸ δυνατόν τὴν μαύρην γραμμὴν. Ἐφέτος ὅμως, ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐβγάλη ἀπ' αὐτὸν τὸν κόπον.

Ἦτο τὴν πρωίαν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, καὶ οἱ δύο φίλοι, ὡς εἶπμεν, ἦσαν μαλωμένοι. Ὁ Πέτρος ἤξευρεν ὅτι, ἀφοῦ τὰ εἶχε χαλασμένα με τὸν Ἀποστόλην, οὗτος θὰ ἔκαμνε τὰς ἐπισκέψεις μόνος του, αὐτὸς δὲ, ξυπόλυτος ὅπως ἦτον καὶ ἀπεριποίητος, «ἀζήλευτος», δυσκόλως θὰ ἐτόλμα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς οἰκίας, καὶ δὲν θ' ἀπήλαυε πολλὰ κεράσματα, οὔτε θὰ ἐπινεν ἀρκετὰ ποτὰ χωρὶς νὰ πληρώσῃ. Κοντὰ τὸν Ἀποστόλην, ὅστις ἦτον οἰονεὶ πρστάτης του, ἐπέρα καὶ αὐτοῦ ἢ μογιά του. Τώρα ὅμως, μόνος του, δὲν θὰ ἐκαλοπερνοῦσε πολὺ εἰς τὰς ἐπισκέψεις.

Διὰ νὰ ἐκδικηθῆ τὸν Ἀποστόλην, ἰδοὺ τί τὸν ἐσόφισεν ὁ διάβολος νὰ πράξῃ τὴν πρωινήν ἐκείνην ὥραν τοῦ ὄρθρου τῆς ἑορτῆς, τῆς θῆς Δεκεμβρίου, ἐνῶ ὁ Ἀποστόλης, βαίνων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, ἐχάραττε τὸ μωστηριῶδες σημεῖόν του εἰς τὸ πλάι ἐκάστης θύρας, ὁ Πέτρος, ἀκολουθῶν αὐτὸν με προφύλαξιν, κρυπτόμενος εἰς τὰς γωνίας καὶ τὰς ῥύμας, ἤρχετο κατόπιν του, ἀνεκάλυπτε τὴν μαύρην γραμμὴν, τὴν ὅποιαν εἶχε χαράξει ἀρτίως ὁ Καλούμας, καθὼτι ἐρεγγεν ἤδη ἀρκετὰ ἢ ἀνατέλλουσα ἡμέρα, καὶ με τὴν κιμωλίαν ἐπεσημείωνε καὶ ἄσπριζε τὸ μαῦρον σημεῖον. Ἀλλὰ δὲν ἠρέσθη εἰς τοῦτο μόνον τὸ ἀρνητικὸν ἐγκαλῆμα· ἠθέλησε νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλην θετικὴν ἐπιβουλήν, καὶ ὅπου ἐτύχεν εἰς τέσσαρα ἢ πέντε σπίτια, ὅπου δὲν ὑπῆρχον Νικολάκηδες ἑορτάζοντες, ἐγραψε με κάρβουνον τὸ σημεῖον ὅπου συνήθιζεν ὁ Ἀποστόλης. Οὕτω ἦτο βέβαιος ὅτι ὁ ἀρχαῖος φίλος καὶ νῦν ἐχθρὸς του, θ' ἀπεπλανᾶτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς σπίτια Γεώργηδων ἢ Γιάννηδων ἢ Κωσταντήδων, ὅπου θὰ τὴν ἐπάθαινε... καὶ τότε ὁ Πέτρος, ὅστις θὰ ἐφρόντιζε νὰ βρεθῆ ἐκεῖ σιμά, ἐξ ὄλης καρδίας θὰ ἐγέλα.

Τὴν πρωίαν, ὁ Ἀποστόλης, ἀφοῦ εἶχε γυρίσει ὄλον τὸ χωρίον, ἐφθασεν εἰς τὴν βορεινὴν ἐσχαιάν, σιμά εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τζαφέρη. Δίπλα εἰς τὴν αὐλήν ταύτης ἦτο κολλητὴ μία ἄλλη

αὐλόπορτα, τοῦ Νικολάκη τοῦ Κουνιέλη, ὅστις θὰ ἐώρταζε τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὁ Ἀποστόλης ἐγραψε τὸ μαῦρον ἰῶτα πλησίον τῆς δευτέρας αὐτῆς αὐλόπορτας καὶ ἀπεμακρύνθη.

Μετὰ μίαν στιγμὴν, ὁ Πέτρος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν σκιάν μιᾶς καμπῆς τῆς ὁδοῦ, ἐπλησίασεν, ἔσθυσεν με τὴν κιμωλίαν τὸ μαῦρον σημάδι ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ Νικολάκη τοῦ Κουνιέλη, ἐχάραξε μαῦρον εἰς τὴν αὐλόπορταν τοῦ Γιάννη τοῦ Τζαφέρη καὶ ἔφυγε.

Κοντὰ τὸ μεσημέρι, ὁ Ἀποστόλης ἀφοῦ εἶχε φάγει πολλοὺς λουκουμάδες καὶ τηγανίτες στὰ σπίτια καὶ εἶχε πῆρ ὑπὲρ τὰ εἴκοσι ῥοσόλια, ῥώμια καὶ ῥακιά, φέρων ἀδιακόπως τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον του, ἐξάγων στραγάλια καὶ μασσῶν εἰς τὸν ὄρμον, ἐφθασεν εἰς τὴν γειτονίαν τοῦ Τζαφέρη. Βλέπει τὴν μικρὴν κάθετον γραμμὴν εἰς τὴν θύραν τοῦτου καὶ ἀδιστακτικῶς εἰσερχεται.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν, ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος προβάλλει ἀπὸ μίαν γωνίαν ἐκεῖ, πλησιάζει καὶ ἴσταται ἐξω ἀπὸ τὴν αὐλόπορταν.

— Καλημέρα σας! Καλὴ χρονιά! Χρόνους πολλοὺς! . . . Πολλὰ τὰ ἔτη σας! Νὰ χαίρεστε τὸ Νικολάκη σας! Νὰ ζήσετε! Ὅ,τι ἐπιποθεῖτε! Μ' ἕναν καλὸ γιῶ, κόρη μου! Νὰ χαίρεστε! Νὰ εἶστε καλά! Νὰ ζήσῃ ὁ Νικολάκης!

Ἦκούετο ἐνδοθεν τῆς αὐλῆς ἐρχομένη, ἠχηρά, ἢ φωνὴ τοῦ Ἀποστόλη. Καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν, ἀπήντησε γυναικεῖα φωνή.

— Μή!, . . . Μή! . . . Μή! . . . Μή μου λερώνης τὴ σκάλα! ὄζου, Ἀποστόλη! Τί σου ἦρθε; Μουρλάθηκες, Ἀποστόλη! Τί καληχρονίζεις καὶ καλὸ νὰ μῶχης; Τί Νικολάκη μου λές; . . . Ἐδῶ, οἶπλα, γιορτάζει ὁ Νικολάκης ὁ γείτονας. . . Ὅζα ζαλιστήκες, πιστεύω, καὶ ὕμνε, ἀπ' τὰ κεράσματα τὰ πολλὰ ποὺ ἤπιες στὰ σπίτια! Στὸ καλὸ, Ἀποστόλη!

Εἰς τὴν φωνὴν ταύτην ἀπήντησε μέγας καυχασμὸς ἀπὸ τὸν ὄρμον ἐξωθεν. Καὶ συγχρόνως, ὁ Πέτρος ὁ Γύφταρος εἰσώρμηθεν εἰς τὴν γειτονικὴν αὐλήν καὶ τὴν οἰκίαν, ὅπου ἄρχισε νὰ διηγῆται εἰς τοὺς οἰκοκυρτοὺς καὶ τοὺς ἐπισκέπτας τὸ πάθημα τοῦ Ἀποστόλη μετερχόμενος τὸ μέσον τοῦτο ὡς εἰσιτήριον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, τὸν ξυπόλυτον.

— Καλημέρα, καλὴ χρονιά σας! Νὰ χαίρεστε τὸν Νικολάκη! Ἀκούτε, ἀκούτε, τί γένηκε ἀπὸ κεῖ, στὴν αὐλὴ τοῦ γείτονά σας, τοῦ Γιάννη! Ὁ Ἀποστόλης, ὁ συνάδελφός μου, μεθυσμένος, ἔκαμε λάθος, καὶ ἐμβῆκε στὸ σπίτι τοῦ γείτονά σας τοῦ Γιάννη, ἀντὶ στὸ δικό σας. Ἐβίβα! Νὰ χαίρεστε! . . . Καλὴ χρονιά! . . . Αὐτὰ ἔπαθε ὁ Ἀποστόλης, ὁ φίλος μου.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ.

Ο ΟΙΚΟΣ

[Ἀπὸ τὸ Σουηδικὸν τῆς Fredrika Bremer: «Hemeta»]

Εὐρίσκεται ἄρα γε ὄωρον τοῦ οὐρανοῦ ὠραιότερον μᾶλλον ἄξιον τῆς θερμότηρας μας εὐγνωμοσύνης παρὰ τοῦτο: νὰ ἔχη τις οἰκογένειαν, εἰκον, ὅπου αἱ ἀρεταί, ἢ εὐχαρίστησις καὶ ἡ χαρὰ εἶναι καθημερινοὶ ἐπισκέπται, ὅπου καρδιά καὶ ὄμμα συνηθίζουσι νὰ εὐρίσκωνται ἐν κόσμῳ ἀγάπης, ὅπου ἡ σκέψις γίνεται ζωηρὰ καὶ φωτεινὴ, ὅπου οἱ ἀγαπῶντες ἀλλήλους, ὄχι μόνον με λόγους, ἀλλὰ με πράξεις λέγουσι ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον: «Ἡ χαρὰ σου, ἡ ἐλπίς σου, ἡ ἐπιθυμία σου εἶναι ἰδικαί μου!»;

Ἴδέ, πῶς ἐντὸς τῆς εὐγενοῦς καὶ εὐτυχοῦς οἰκογενείας ὄλα τὰ ἀνόμοια προτερήματα ἐνώνουνται εἰς τὴν κατασκευὴν ἐνὸς κοινού στοιχείου τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου, ἐξ οὗ ἕκαστον μέλος τῆς οἰκογενείας ἀντλεῖ τὴν ζωὴν του, πᾶσα δύναμις εὐρίσκει τὴν ἀνάπτυξίν τῆς, πᾶν αἰσθημα τὴν ὑποδοχὴν καὶ τὴν ἀπάντησίν του, πᾶσα ἀγνή χαρὰ τὴν ἀνθισίν τῆς. Ἴδέ, πῶς τὰ δάκρυα εἶναι καθὼς ἡ ὄρσος τοῦ οὐρανοῦ, ὁ γέλως ὅπως ἡ ἠλιακὴ ἀκτίς, ἥτις ἐλκύει τὰ ἄνθη εἰς τὸ φῶς, καὶ ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ εὐλογημένη, ἡ ἱερὰ γῆ, ἐξ ἧς πᾶν σπέρμα πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὴν χαρὰν θαυμασίως ἐκδλαστάνει! Ἴδε, πῶς τὸ σῶμα (διότι καὶ αὐτὸ πρέπει νὰ μετασχη) χαίρεται καὶ αὐξάνει ἐν τῇ ἀρμονικῇ τοῦ οἴκου διατάξει καὶ ἐκ τῶν καρπῶν, οἵτινες δὲν εἶναι — ὅπως οἱ τοῦ παλαιοῦ παραδείσου — ἀπηγορευμένοι!

Ὁ βίος ἐν οἰκογενείᾳ εὐτυχεῖ εἶναι μία διαρκὴς ἀνάπτυξις, μία αἰωνία ἐαρινὴ ἡμέρα.

Ὡ μητέρα μου! Ὡ ἀγαπημέναι μου ἀδελφά! Εἰς σας, αἱ ὁποῖαι μ' ἐδιδάξατε νὰ εὐλογῶ τὴν οἰκογένειαν, εἰς σας ἀφιερώνονται αἱ γραμμαὶ αὐταί, τὰ εὐγνωμόνα αὐτὰ δάκρυα, τὰ ὑγραίνοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς μου. Θέλω νὰ ὀμιλήσω περὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τοῦ οἴκου, θέλω νὰ ὀμιλήσω διὰ τοῦτο περὶ τῶν κορῶν τῆς Σουηδίας, ὄχι διὰ νὰ τὰς διδάξω τι, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰς παραδώσω ὡς ἐν πιστῷ κατόπτρῳ τὴν εἰκόνα, ἣν αἱ εὐγενεῖς αὐτῶν με ἔκαμαν νὰ ἴδω, διότι εἶναι γλυκὴ τὸ γίνεσθαι κατόπτρον τοῦ καλοῦ. Εἶθε τοῦτο νὰ εἶναι ὁ εὐτυχῆς μου κληρὸς ἐν τῇ ζωῇ!

Εἶδον τὴν οἰκογένειαν ἐν τῇ πτωρικῇ καλύβῃ, εἶδον αὐτὴν ἐν τῇ ἡγεμονικῇ μεγάρῳ, τὸ ὅποιον αἱ τέχναι κοσμοῦσι, τὴν εἶδον εἰς τοῦ ἀστοῦ τὴν ἀπλήν καὶ ἄνετον κατοικίαν καὶ πανταχοῦ, ὅπου ἀρετὴ καὶ ἀγάπη ἦνωνε τῆς οἰκογενείας τοὺς δεσμούς, ὅπου ἡ ἐνσάρκωσις αὐτῶν, ἡ καλὴ καὶ ἀγρυπνίος γυνή, ἴστατο ἐνεργὸς καὶ δραστηρία, εἶδον τὰ αὐτὰ ὠραῖα θεάματα, ἤκουσα τὰς αὐ-

τὰς ὠραίας ἀρμονίας. Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πτωχεία δὲν εἶχον καμμίαν ἐπιρροήν.

Ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ τάξις, αὐτὰ τοῦ οὐρανοῦ τὰ ὑπερηλεκτικά πνεύματα ἐπὶ τῆς γῆς, παράγουσι πανταχοῦ τὴν αὐτὴν εἰρήνην καὶ τὴν αὐτὴν εὐμαρείαν. Καμμία πικρὰ βίβρα δὲν δύναται νὰ βλαστήσῃ—ὅπου θέλει νὰ προβάλλῃ, παρουσιάζεται πάντοτε εἰς γέλωτος ἢ ἐν δάκρυ, καὶ ἐν αὐτοῖς μία λέξις ἀγάπης, ἵνα τὴν καταπιῇ. Ἡ ἀγάπη ἀγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ νηπίου, ἐπὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ γέροντος, ἐπὶ τῆς εὐμορείας καὶ τῆς εὐτυχίας ἐκάστου μέλους. Διὰ νὰ γίνῃ εὐτυχής, ἀπέρχεται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῆς ἐπιγείου ζωῆς— εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ.

Ἡ περίλυπος καρδιά εὐρίσκει ἐν τῷ οἴκῳ παρηγορίαν, ἡ ἀνήσυχος γαλήνη, ἡ περιχαρής τὸ ἀληθές τῆς ζωῆς τῆς στοιχείου. Ἡ ποῦ ἄλλοῦ ἀκούεις τὸ εὐάρεστον ἐκεῖνο ἄσπετον, τὸ ὅποιον ἀπλῶς πειρᾷ νὰ εὐχαριστήσῃ, ποῦ ἄλλοῦ ἀκούεις τοὺς εὐθίμους ἐκεῖνους λόγους τῆς προπερότητας καὶ τοῦ ἐπαίνου— ποῦ ἄλλοῦ τὸν ἐγκάρδιον ἐκεῖνον γέλωτα, τὴν φωνὴν ἐκείνην τῆς ἐνδομύχου χαρᾶς, πρὸς ἣν ἡ ἀθωότης καὶ ἡ ἀγαθότης καθ' ἐκάστην φωνάζουσι «δὲν» καὶ ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τῆς καθημερινῆς ζωῆς τὸ ἔλαφρον, ζωηρὸν πυροτεχνίημα; ποῦ ἄλλοῦ εὐρίσκεις ὄλους τὰς ἀναριθμητάς ἐκεῖνας μικρὰς ἀπολαύσεις, αἱ ὅποια προσδίδουσι εἰς τοῦ βίου τὸν σκοπὸν ὑψηλὴν χάριν— ἂν ὄχι ἐν τῇ εὐγενεῖ καὶ εὐτυχισμένῃ οἰκογενεῖ; Καὶ ποῦ ὡς ἐν αὐτῇ εὐρίσκει τὴν πλήρη αὐταπαρηγήσεως ἐκείνην ζωὴν, τὰς ἀγνάς, σιωπηλὰς ἐκεῖνας θυσίας διὰ τὸ ἀμοιβαῖον καλόν, τὴν πιστὴν ἐκείνην καὶ ἀφωτισμένην ἀγάπην, ἡ ὅποια συνάπτεται ἐν τῇ ἐπιγείῳ ζωῇ καὶ ὑψώνει τὰ πνεύματα πρὸς τὸν οὐρανόν, — ποῦ, ἂν μὴ ἐκεῖ, εὐρίσκεις τὴν ἀγνήν ἐκείνην μακαριότητα, ἥτις πολλάκις μᾶς ἐμπνέει τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν ἔχει νὰ προσφέρῃ τι ὠραιότερον ἀπὸ τὴν γῆν;

Εὐσεβεῖς ψυχαί, ὅταν ὁμιλοῦν περὶ τοῦ θανάτου, ὁμιλοῦν περὶ ἐπανόδου εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ. Ἡ κατοικία τοῦ οὐρανοῦ εἶσι δὲ αὐτὰς τὸ ἴδιον, ὡς ἡ κατοικία ἐν τῇ οἰκογενεῖ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς μᾶς δεικνύει τὸν τόπον τῆς αἰωνίου μακαριότητος ὑπὸ τὴν εἰκόνα οἴκου— οἴκου πατρικοῦ.

Δὲν μᾶς λέγει τοῦτο, ὅτι ὁ ἐπιγείος οἶκος πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπεικόνισμα τοῦ οὐρανοῦ, διδάγμα περὶ αὐτοῦ καὶ εἰς πρόδομας τοῦ ὑψηλοτέρου ἐκεῖνου οἴκου;

Καὶ οὕτως ἔχει, τοῦτο εἶδον τοσάκις, — πᾶν τὸ καλόν, τὸ δίκαιον, τὸ ἅγιον, τὸ ἀγαπητόν, τὸ ὠραῖον, πάντα ταῦτα γεννῶνται καὶ ἀναπτύσσονται ἐν τῇ οἰκογενειακῇ ἐστία. Αὕτη ἵσταται ἐν τῇ ζωῇ, καθὼς ἀθροῦν δένδρον, διαρκῶς αὐξάνον πρὸς τὸν οὐρανόν. Τὰ βερεινὰ μᾶς μέρη

εἶναι ψυχρὰ καὶ σοβαρά. Αἱ τέχναι δὲν ἔχουν ἐν αὐταῖς τὴν κατοικίαν των. Τῶν ἀνθέων ὁ καιρὸς εἶναι βραχύς· ἂν θέλῃς νὰ ἴδῃς τὸν τόπον των, ἴδὲ τὴν Ἰταλίαν, ἴδὲ τὴν Γαλλίαν· ἂν θέλῃς νὰ ἴδῃς τοῦ οἴκου καὶ τῆς οἰκογενείας τὴν ἱερὰν γῆν, ἴδὲ τὴν Σουηδίαν! Ἴδὲ πανταχοῦ μεταξὺ ὄρεων καὶ θασσῶν τὰς ἡρέμους αὐτὰς ἀγροτικάς οἰκίας, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀπολαύει ἐξηγυγισμένην φυσικὴν ζωὴν, ὅπου ὑπὸ τὴν αἰγίδα ἱερῶν καὶ πλήρων ἀγάπης αἰσθημάτων ἄνα πύσσονται τῶν Σουηδῶν αἱ ἔθνικαί ἀρεταί: ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀνδρεία.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΖΥΡΙΧΗ

Ἡ πατρίς τοῦ πατριάρχου τῶν παιδαγωγῶν ἡ Ζυρίχη ἀπειρον ἐνδιαφέρον ἐπιδεικνύεται ἵνα καταστήσῃ ὅσον ἐνεσι τὰ σχολεῖα τῆς τελειότερα καὶ δὴ τὰ λοιπὰ σχολεῖα. Σήμερον λειτουργοῦσιν ἐν τῇ πόλει ταῦτα ποικίλα σχολεῖα θεραπεύοντα πολλαπλᾶς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀνάγκας. Διδασκαλεῖον ἀρρέων καὶ θηλέων, γυμνάσιον, πανεπιστήμιον, τεχνικὴ σχολή, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ σχολή, ἀνώτερα καὶ κατώτερα δημοτικά σχολεῖα, σχολεῖον συμπληρωτικῆς ἐκπαίδευσως τῶν ἐκ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀποφοιτῶντων, βιομηχανικὴ σχολή, σχολή τυφλῶν καὶ κωφκλάων, σχολή μεταλλουργῶν μετὰ προσηρητημέων μουσειῶν, σφροτροφικὴ, οἰνοποιτικὴ, ὑφαντικὴ σχολή, ταῦτα εἶναι τὰ πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, τὰ ὅποια λειτουργοῦν ἐν τῷ καντονίῳ τῆς Ζυρίχης.

Ἐκ τοῦ παρατεθέντος καταλόγου σχολείων καταφαίνεται ὅτι σκοπὸς τῆς ἐν Ζυρίχῃ ἐκπαίδευσως δὲν εἶνε μόνον ἡ μόρφωσις ἀνθρώπων, ἀνθρωπιστικὸς δηλ., ἀλλὰ καὶ ἡ παροχὴ τῶν καταλλήλων γνώσεων χάριν τοῦ πρακτικοῦ βίου.

Ἐν Ζυρίχῃ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις παρέχεται δωρεάν καὶ εἶνε ὑποχρεωτικὴ ἀπὸ τοῦ 6ου μέχρι τοῦ 14ου ἔτους. Καὶ αὐτὰ τὰ διδακτικά βιβλία καὶ ἡ γραφικὴ ὕλη παρέχονται δωρεάν εἰς τοὺς μαθητὰς κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1899.

Τὸ σχολικὸν ἔτος ἀρχεται ἐν Ζυρίχῃ ἀπὸ τῆς 1ης Μαΐου καὶ λήγει κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις γινόμενας κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Ἀπριλίου.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἡ σχολικὴ ἐπιτροπεία παραλαμβάνει ἐκ τοῦ δημαρχείου κατάλογον τῶν παιδῶν τῶν ἐχόντων τὴν νόμιμον σχολικὴν ἡλικίαν μετὰ σημειώσεως τοῦ χρόνου τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ τόπου τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς διαμονῆς τῶν γονέων αὐτῶν.

Αἱ σχολικαὶ ἐπιτροπείαι καθήκον ἔχουσι παραλαβοῦσαι τὸν κατάλογον νὰ ἀποστείλωσιν ἰατρὸν εἰς τοὺς σημειουμένους ἐν τοῖς καταλόγοις παῖδος ἵνα ἐξετάσωσι τὴν σωματικὴν καὶ διανοητικὴν κατάστασιν αὐτῶν. Ἐξετάζεται δὲ ἰδίως ἡ ὄρασις, ἡ ἀκοή καὶ ἡ διάνοια. Καὶ εἰς μὲν τὰ καχεκτικά παιδία δύναται ἡ ἐπιτροπεία νὰ ἐπιτρέψῃ ἀναβολὴν τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα ἢ νὰ διατάξῃ τὴν φοίτησιν εἰς εἰδικὰ σχολεῖα, εἰς ἃ λαμβάνεται πρόνοια περὶ τῶν τοιούτων παιδῶν· τὰ δὲ λοιπὰ ὀφείλουσι νὰ φοιτήσωσιν εἰς τὸ σχολεῖον.

Αἱ δικασταὶ περιλαμβανομένων καὶ τῶν μετὰ τὰς ἐξετάσεις γενομένων διορκουσιν ἐν γένει ἐννέα ἐβδομάδας.

Ὁ νόμος ὁ διέπων τὰ σχολεῖα τῆς Ζυρίχης χάριν ὑγιεινῶν λόγων περιέχει, πλὴν ἄλλων, καὶ τὰς ἐξῆς διατάξεις:

1) Ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε ὀμίχλωδης, οἱ διδάσκαλοι δικαιούνται νὰ ἐξάγωσι τοὺς μαθητὰς ἐκ τῶν αἰθουσῶν τῆς διδασκαλίας καὶ νὰ ἀπασχολῶσιν αὐτοὺς περὶ τὴν χειροτεχνίαν. 2) τὰ γραφεῖα τῶν μαθητῶν πρέπει νὰ εἶνε χρωματισμένα μετὰ χρῶμα μέλαν ἀλαμπές. 3) Ἀπὸ τῆς δευτέρας τάξεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἡ γραφὴ δέον νὰ ἐνεργῆται ἐπὶ χάρτου καὶ διὰ μελάνης μαύρης. 4) Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς διδασκάλους νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν κατ' οἶκον παρασκευὴν γραπτῶν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν τριῶν πρώτων τάξεων εἰς τὰς λοιπὰς τάξεις ἢ κατ' οἶκον γραπτῆ ἐργασίᾳ ἔσται ὡς ἐλαχίστη. Ἀπαγορεύεται πρὸς τοὺς τοῦτο νὰ αὐξάνηται ἡ γραπτὴ ἐργασία κατὰ τὰς παραμονὰς ἑορτῶν.

Διὰ πᾶσαν ἀπουσίαν μαθητοῦ προελθοῦσαν ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ πατρὸς ἐπιβάλλεται πρόστιμον ἀνερχόμενα πολλάκις καὶ εἰς 15 φράγκα.

Αἱ σωματικαὶ ποιναὶ δὲν εἶνε τελείως ἀπηγορευμέναι ἐν Ζυρίχῃ, ἀλλὰ συριστᾶται εἰς τοὺς διδασκάλους νὰ ἐπιβάλλωσι τοιαύτας εἰς ὀρισμένους καὶ ἐξαιρετικὰς περιστάσεις.

Ὁ μισθὸς τῶν διδασκάλων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ζυρίχης εἶνε ὁ μὲν ἐλάχιστος 1200 φρ. ἐτησίως, ὁ δὲ μέγιστος 1800. Πλὴν τοῦ μισθοῦ ὅμως ἔχουσι καὶ οἴκημα δωρεάν εὐρυχωρότατον καὶ ἄριστα συντηρούμενον, τὴν καύσιμον ὕλην καὶ τεμάχιον γῆς πρὸς καλλιέργειαν. Ἐν τῇ πόλει τῆς Ζυρίχης ὁ μισθὸς ἀνέρχεται ἀπὸ 2800 φρ. μέχρι 3800, αὐξάνεται δὲ κατὰ πενταετίαν. Σύνταξιν λαμβάνουσιν οἱ διδάσκαλοι μετὰ τριάκοντα ἐτῶν ὑπηρεσίαν τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον τοῦ μισθοῦ των.

Ὁ ὀργανισμὸς τῶν σχολείων τῆς Ζυρίχης

εἶνε τελειότατος δυνάμενος νὰ παραβληθῇ ὡς πρότυπον πανταχοῦ. Ἡ πρὸς λειτουργίαν τῶν σχολείων καταβαλλομένη δαπάνη εἶνε μεγίστη ἀνερχομένη εἰς 150 φρ. κατὰ μαθητὴν καὶ εἰς 20 φρ. κατ' ἄτομον. Αἱ ποικίλαι δ' ἐκπαιδευτικαὶ ἀρχαὶ οὐδενὸς μέσου φείδονται πρὸς πρόδοον τῶν σχολείων.

Γ Μπ.

ΑΙ ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ¹

Κατὰ τὸν Λῶμποκ. — Μετάφρασις Θ. Φλωρᾶ]

Η ΕΥΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ

Εἶνε πλάνη νὰ νομίζωμεν, ὅτι τὰ συνήθη καθήκοντα τῆς ζωῆς, εἰς χώραν καθὼς τὴν ἰδικὴν μας, — τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία, ἡ γεωργία, εἰς ἣν ἀφιερῶνται καὶ ἐπιδίδονται οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων, — εἶνε ἀνάμυστα πρὸς τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν ἡμῶν. Τὸ νὰ εἶνε ἡ ζωὴ μας εὐγενής ἢ ἀξία περιφρονήσεως δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα, τὸ ὅποιον ἐξελέξαμεν, ἀλλ' ἀπὸ τὸ πνεῦμα, μετὰ τὸ ὅποιον τὸ μετερχόμεθα. Καὶ ἡ πλέον ἀφανής ζωὴ ἡμπορεῖ νὰ εἶνε εὐγενής, ἐν ᾗ καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ ἰσχυροτέρου μονάρχου καὶ τοῦ μεγαλοφυεστεροῦ ἀθρώπου ἡμπορεῖ νὰ εἶνε ἀξία πάσης περιφρονήσεως.

Καὶ ὄχι μόνον ἡμποροῦμεν νὰ συνδιαλλάξωμεν τὸ ἐμπόριον μετὰ τὰς εὐγενεῖς καὶ γενναίας ὀρμάς, ἀλλὰ, ἡμπορῶν νὰ εἴπω, καὶ δὲν θὰ εὐδοκμήσωμεν, ἐάν δὲν ἀφιερῶμεν εἰς ἐκεῖνο ἱκανοποιούντες ταύτας. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ὁ Ῥῶσικιν λέγει περὶ τῆς τέχνης, εἶνε ἀληθές καὶ περὶ ὅλης τῆς ζωῆς ἐν γένει. «Εἶνε ἀδιάφορον ἂν ζωγραφῇ τις πέταλον ῥόδου ἢ καταθέθῃν καταρράκτου, ἀρκεῖ μόνον νὰ συνοδεύουν τὰ ἔργα του ἡ ἀγάπη καὶ ἡ λατρεία, μετὰ τὰς ὁποίας τὰ ἐξετέλεσεν. Εἶνε ἀδιάφορον ἂν φιλοτεχνῇ τις ἐπὶ μικροσκοπικοῦ τεμαχίου ὑφάσματος, ἢ ἂν σκεπάσῃ μετὰ χρώματα ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας τὴν πρόσσφιν μεγαλοπρεποῦς μεγάρου, ἀρκεῖ μόνον ἢ εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν νὰ εἶνε ὀπλισμένος μετὰ σοβαρὰν ὑπεμονήν, ἢ εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν νὰ ἔχῃ συνήθιστὴ τὰς χεῖράς του μετὰ ἐπιμέλειαν εἰς τελείαν ἐργασίαν».

Χρῆστώ ὅμως νὰ προσθέσω ὅτι ὁ Ῥῶσικιν, ἀναφέρων τὸ χωρίον τοῦτο εἰς νεώτερον σύγγραμμά του, λέγει: «Ἐν τούτοις, ἂν καὶ ὅλα εἶνε ὠραία καὶ ἀξία νὰ μελετηθοῦν, μερικά ὅμως πράγματα εἶνε ἀξία προτιμήσεως διὰ τὴν ὀφέλειαν ἢ τὴν εὐχαρίστησιν τῶν ἄλλων καὶ ἑμαῖς

¹ Συνέχεια ἰδὲ σελ 153.

αυτά χρεωστοῦμεν νὰ προτιμῶμεν, ὡς ἂν ἤθελε παρουσιασθῆ ἡ εὐκαιρία».

Ἀναγινώσκουμεν καὶ θαυμάζουμεν τοὺς ἥρωας τῆς ἀρχαιότητος, ὁ καθείς μας ὅμως εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ ὑποστῆ μάχας τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, ὁ καθείς συναντᾷ μίαν Σφίγγα εἰς τὸν δρόμον τῆς ζωῆς του, εἰς τὸν καθένα μας, ὡς καὶ εἰς τὸν Ἡρακλέα, παρουσιάζεται ἡ περιπέτεια νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας καὶ ὅλοι εἴμεθα ἐλεύθεροι. ὡς τὸν Πάριν, νὰ προσφέρωμεν τὸ μῆλον τῆς ζωῆς εἰς τὴν Ἄφροδιτην, εἰς τὴν Ἥραν ἢ εἰς τὴν Ἀθηνάν.

Ἡμπορῶ ἄλλως νὰ φέρω τὸν Ἀριστοτέλη εἰς ἀντίφασιν μὲ τὸν ἑαυτὸν του, διότι εἰς ἄλλο μέρος τῶν συγγραμμάτων του ὁ ἴδιος μᾶς λέγει ὅτι πρέπει νὰ ἐμπορευόμεθα ἔστω καὶ πρὸς ἀπλὴν διασκέδασιν, καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐκτελέσει καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων καὶ ὠφελίμων ἔργων πρέπει νὰ ἐπιδιώκωμεν τὸ ἠθικὸν κάλλος.

Πολλοὶ ἄνθρωποι φρονοῦν ὅτι ἐγεννήθημεν εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ζωὴ μας κατῆντησε πολὺ δύσκολος καὶ τρικυμιώδης καὶ κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἀναπαύσεις εἶνε ὀλιγώτεραι παρὰ ἄλλοτε καὶ ὁ περὶ ὑπάρξεως ἄγων παρὰ ποτε σφοδρὸς.

Καὶ ὅμως πόσον ἐκερδήσαμεν ὡς πρὸς τὴν ἀσφάλειαν! Ναί μὲν, λυσσώδης ἐργασία καταβάλλεται τὴν σήμερον, τὸ ὅποιον, ἐὰν ἀποφύγωμεν τὴν ὑπερβολὴν, δὲν εἶνε κακόν. Ἐὰν ὅμως ἔχωμεν ὀλιγώτερας ἀναπαύσεις, δὲν προέρχεται ἀρὰ γε τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὅτι ἡ ζωὴ μας τώρα εἶνε περισσότερο γεμάτη ἀπὸ ἐνδιαφέροντα πράγματα; Ἡ χαρὰ εἶνε θυγάτηρ τῆς ἐργασίας καὶ νομίζω ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἄλλη ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὡς τὴν σήμερον, ἡ μετριόφρων ἀξία καὶ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἐργασία νὰ ἔτυχον ἀσφαλεστέρας ἀνταμοιβῆς. Δὲν πρέπει μῆτε νὰ χάνωμεν τὸ θάρρος μας, ἐὰν βραδύνη ἢ ἐπιτυχία, μῆτε νὰ φουσκώνωμεν ἀπὸ ἔπαρσιν, ἐὰν ἐπιτυγχάνωμεν ταχέως. Συχνὰ κατηγοροῦμεν τὴν φύσιν, ἐνῶ πταίωμεν ἡμεῖς. Εἰς μίαν τῶν ἐπιστολῶν του μᾶς διηγεῖται ὁ Σενέκας ὅτι ἡ ὑπερέτρια τῆς γυναικὸς του, ἀπολέσασα τὸ φῶς τῆς, ἀλλ' ἀγνοοῦσα τὸ πάθος τῆς, ἔλεγεν ὅτι ἡ οἰκία εἶχε γίνεαι σκοτεινὴ. Αὐτὸ, τὸ ὅποιον μᾶς φαίνεται γελοῖον δι' ἐκείνην, συμβαίνει ἐν τούτοις καθ' ἡμέραν μὲ ἡμᾶς. Κανείς ἄνθρωπος δὲν θὰ παραδεχθῆ ποτε ὅτι εἶνε ὁ ἴδιος πλεονέκτης καὶ φιλάργυρος, ἀλλὰ θὰ εἴπῃ: «δὲν εἶμαι φιλόδοξος, ἀλλὰ εἰς τὴν Ῥώμην δὲν ἠμπορεῖ κανείς νὰ ζῆσῃ ἀλλέως, δὲν εἶμαι πολυδάπανος; ἀλλὰ εἰς τὴν πρωτεύουσάν ὁ βίος ἀπαιτεῖ πολλὰ ἐξοδα».

Εἰς ἐν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ποιήματά του ὁ Ἄγγελος ποιητὴς λέγει: «Ὁδηγήσον τὰ διαθήματά μου, δὲν λέγω διὰ νὰ ἴδω τόπους μακρυνούς· ἐν βῆμα μόνον μὲ ἀρκεῖ».

Πρέπει ὅμως καὶ ὁ ὀδηγὸς μας νὰ εἶνε ἄξιος

νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν καὶ νὰ μὴ ἀφίνωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὴν τυχαίαν ὁρμὴν τοῦ ρεύματος ἀπὸ ἀπλῆν ὀκηρίαν. Εἰς τὴν συνείδησίν μας ἔχομεν ὀδηγόν, ὁ ὁποῖος πολλάκις θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ εὐθεῖαν ὁδόν.

Ἐὰν ἡ θρησκεία φαίνεται κάποτε γριφώδης, ἐὰν συχνὰ δυσκολευόμεθα νὰ ἐννοήσωμεν εἰς τί πρέπει νὰ πιστεύωμεν, σπανίως ὅμως ἔχομεν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ τί χρεωστοῦμεν νὰ πράξωμεν. — «Νὰ λέγῃς τὸ καλὸν εἶνε καλόν, νὰ τὸ κάμνῃς εἶνε καλλίτερον. Νὰ κάμνῃς τὸ καλὸν εἶνε τὸ πνεῦμα, νὰ τὸ λέγῃς εἶνε τὸ γράμμα. Ἐὰν καὶ τὰ δύο ἦσαν ἡνωμένα εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον, τὸ κέρδος θὰ ἦτο πλήρες». Ὁ δὲ Κλεάνθης, εἰς τὸν ὁποῖον δικαίως εἶχον ἐγεῖρη οἱ ἀρχαῖοι ἀνδριάντα, εἶλεγε: «Δεῖξέ μου, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ, ὦ Εἰμαρμένη, τὸν δρόμον, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ βαδίσω· εἶμαι ἕτοιμος νὰ σᾶς ἀκολουθήσω. Ἐὰν δὲν τὸ θελήσω, θὰ γίνω δυστυχὴς, καὶ πάλιν ὅμως θὰ σᾶς ἀκολουθήσω».

Ὅταν ἔχωμεν τι νὰ πράξωμεν καὶ ἀγνοοῦμεν τί πρέπει νὰ πράξωμεν, καλὸν εἶνε νὰ ἐρωτῶμεν τὸν ἑαυτὸν μας τί θὰ ἦτο καλλίτερον νὰ ἔχομεν πράξῃ τὴν προτεραιάν. Ἄλλως τε, τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ μίαν καὶ μόνην μερικὴν ἀπόφασιν, ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν ἡμῶν εἰς μίαν μόνην περίπτωσιν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν διαγωγὴν μας καθ' ὅλον τὸν βίον. Πολλάκις αἱ μάχαι κερδαίνονται προτοῦ συναφθῶν. Διὰ νὰ ἐξουσιάζωμεν λοιπὸν τὰ πάθη μας, ὑποχρεούμεθα νὰ κυβερνώμεν τὰς συνήθειάς μας καὶ νὰ ἐπιβλέπωμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς τὰς μικρὰς λεπτομερείας τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Οἱ φιλόσοφοι, ἀπὸ τοὺς χρόνους τοῦ Αἰσώπου μέχρι τῆς σήμερον, δὲν ἔπαυσαν νὰ μᾶς λέγουν ὅτι τὰ μικρὰ πράγματα ἔχουν καὶ αὐτὰ τὴν σημερινὴν παλαιὰ παροιμίαν ἀναγομένη ἴσως εἰς τοὺς χρόνους τῶν Κυκλώπων λέγει ὅτι «τὸ μεγάλο, χωρὶς τὸ μικρὸ, κακὸ κάστρο κάμνει», εἰς τὴν παλαιάν δὲ ἱστορίαν τῶν Ἰνδῶν ὁ Ἀμὶ λέγει εἰς τὸν υἱὸν του: «Φέρε μου ἕνα καρπὸν ἀπὸ τὸ δένδρον ἐκεῖνο καὶ ἀνοίξέ τον... τί εὐρίσκεις μέσα; Ὁ υἱὸς ἀπαντᾷ: «μερικὰ κουκκούτσια» — «Ἄνοιξε τώρα ἕνα κουκκούτσι καὶ τί βλέπεις μέσα του;» — «Τίποτε, πατέρα» — «Παιδί μου, λέγει ὁ Ἀμὶ, ἐκεῖ ὅπου σὺ δὲν βλέπεις τίποτε, εὐρίσκεται ἕνα μεγάλο δένδρον». Καὶ πραγματικῶς, τὸ πᾶν μᾶς βιάζει νὰ ἐρωτήσωμεν, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀληθινὰ πράγμα τι, τὸ ὅποιον νὰ ὀνομασθῆ μικρόν, ἀπ' οὗ καὶ ὁ Ἐμμερσων λέγει: «δὲν ὑπάρχει τίποτε οὔτε μὲγα οὔτε μικρόν διὰ τὴν ψυχὴν, ἡ ὁποία ἐπλασε τὰ πάντα ὅπουδήποτε καὶ ἂν ἐφύσησε, ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ κάθε πρᾶγμα καὶ ἐφύσησε παντοῦ».

Χρεωστοῦμεν λοιπὸν νὰ ἐπιβλέπωμεν τὸν ἑαυτὸν μας καὶ εἰς τὰ παραμικρότερα πράγματα.

«Ἐὰν θέλῃς νὰ μὴ εἶσαι θυμώδης, λέγει ὁ Ἐπίκτητος, νὰ μὴ τρέφῃς αὐτὴν τὴν συνήθειαν καὶ νὰ μὴ τὴν αὐξάνῃς. Πρῶτον ἠσύχασε καὶ ὑστερον μέτρα τὰς ἡμέρας ποῦ δὲν ἐθύμωσες. Ἐγὼ ἐσυνήθισα νὰ θυμῶνω κάθε ἡμέραν, ὑστερον κάθε δύο, κατόπιν κάθε τρεῖς ἡμέρας καὶ ἀργότερα κάθε τέσσαρας ἡμέρας. Ὅταν περάσῃς τὰς τριάκοντα ἡμέρας, κάμε μίαν θυσίαν εἰς τὸν Θεόν. Διότι ἡ συνήθεια πρῶτα ἀρχίζει νὰ ἐξασθενῇ καὶ ἔπειτα χάνεται. Ὅταν ἠμπορῆς νὰ εἴπῃς ὅτι σήμερον δὲν ἐθύμωσα, οὔτε χθές, οὔτε δύο καὶ τρεῖς μῆνας καὶ ἐπρόσεξα νὰ μὴ πειραχθῶ ἀπὸ ἐρεθιστικὰ πράγματα, νὰ ἠξυεύρης ὅτι εὐρίσκειται εἰς καλὸν δρόμον».

Ὁ Ἐμμερσων δὲ περαίνει μίαν μελέτην του μὲ τὴν ἐξῆς ζωηρὰν ἀλληγορίαν. Εἰς νεαρὸς θνητὸς εἰσάγεται εἰς τὰς οὐρανίους μονάς. Ὅλοι οἱ θεοὶ εὐρίσκονται ἐκεῖ ἐνθρονισμένοι καὶ αὐτὸς μένει μόνος ἀπέναντί των. Τὸν φιλοδώρουσιν, τοῦ δίδουσι τὰς εὐλογίας των καὶ τὸν προσκαλοῦν νὰ καθίσῃ εἰς ἕνα θρόνον πλησίον των. Ἄλλ' αἰφνης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν θεῶν πλήθος φασμάτων ἐμφανίζεται ὅμοιον μὲ πυκνὴν χάλαζαν. Τοῦ φαίνεται ὡς ἂν εὐρίσκειται εἰς τὸ μέσον πυκνοῦ πλήθους ὄχλου, εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ὁποῖου χρεωστεῖ νὰ ὑπακούσῃ. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη συνάζεται ὅλον ἐν περισσώτερος μανιώδης ὄχλος... πῶς ν' ἀντισταθῇ αὐτὸς μόνος; Παραδίδεται λοιπὸν χωρὶς ἀντίστασιν, ἀπ' οὗ δὲν ἠμπορεῖ οὔτε νὰ σκεφθῆ οὔτε νὰ ἐνεργήσῃ καθὼς θέλει. Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην τὸ σύννεφον διασκορπίζεται καὶ ἐμφανίζονται πάλιν οἱ θεοὶ καθήμενοι ἐπάνω εἰς τοὺς θρόνους των. Αὐτὸς δὲ εἶναι μόνος ἀπέναντί των. «Μέγας ἄνθρωπος, λέγει ὁ Ἐμμερσων, εἶνε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μέσα εἰς τὸν πυκνὸν ἐκεῖνον ὄχλον κατορθώσῃ νὰ διατηρήσῃ μὲ τελείαν ἀταραξίαν τὴν γαλήνην τῆς μοναξίας».

Ἐὰν θέλωμεν ὅλοι ἠμποροῦμεν νὰ τηρήσωμεν τὴν ἀταραξίαν τοῦ πνεύματος. Οἱ ἄνθρωποι, λέγει ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, ἀποσύρονται εἰς ἀναχωρητήρια, εἰς ἐξοχικὰς οἰκίας πλησίον τῆς θαλάσσης ἢ ἐπάνω εἰς τὰ βουνά, καὶ σὺ ἐπίσης ἐσυνήθισε νὰ ἐπιθυμῆς πολὺ αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἔτσι ὅμως ἐσυνήθισαν νὰ φρονοῦν μόνον οἱ κοινὸι ἄνθρωποι, ἐν ᾧ εἰς σὲ ἐναπόκειται ν' ἀποσυρθῇ ὡς ἂν τὸ ἐπιθυμῆσης, εἰς τὸν ἑαυτὸν σου. Εἰς κένεν ἄλλο μέρος δὲν ἠμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος ν' ἀποσυρθῆ μὲ περισσοτέραν ἡσυχίαν καὶ ἐλευθερίαν, παρὰ εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ μάλιστα ὅταν τρέφῃ μέσα του σκέψεις, αἱ ὁποῖαι νὰ τῷ παρέχουν τελείαν γαλήνην».

Εὐτυχὴς, τῷ ὄντι εἶνε ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατέχει ἐντὸς τῆς ψυχῆς του τοιοῦτον Λαὸν ὅστις εἶνε ἐνάρετος, εἶνε σοφός, καὶ ὅστις εἶνε σοφός, εἶνε ἀγαθός, καὶ ὁ ἀγαθός εἶνε εὐτυχής».

Δὲν θὰ γίνωμεν ὅμως εὐτυχεῖς, ἐὰν ἡ ζωὴ

μας δὲν εἶνε ὠφέλιμος καὶ ἀκηλίδωτος. Διὰ νὰ εἴμεθα καλὴ συντροφία εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, πρέπει νὰ πλουτίσωμεν τὸ πνεῦμά μας, νὰ τὸ γεμίσωμεν μὲ ἐννοίας ἀθῶας καὶ εὐτυχεῖς, μὲ προσφιλεῖς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ μὲ λογικὰς ἐλπίδας διὰ τὸ μέλλον. Πρέπει μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις μας νὰ προσφύλαξωμεν τὴν ψυχὴν μας ἀπὸ τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεως, ἀπὸ τὰς φρονιδίας καὶ ἀπὸ τὸν φόβον.

Θὰ ζήσωμεν ζωὴν εὐχάριστον καὶ ἐνάρετον, ἐὰν ἀντισταθῶμεν εἰς τὸ κακόν, ἐὰν χαλινώσωμεν τὰς ὀρέξεις μας καὶ, ἐτι μᾶλλον, ἐὰν ἐνισχύσωμεν καὶ καλλιεργήσωμεν τὰ καλὰ ἡμῶν ἐνστικτα. Πρέπει λοιπὸν νὰ προσέχωμεν πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν διανοημάτων μας. Αἱ σκέψεις χρωματίζουν τὴν ψυχὴν. Δὲν θὰ φυλάξωμεν τὰς σκέψεις καὶ τὰ διανοήματά μας καθαρὰ, ἐὰν ἐπιτρέψωμεν νὰ λερωθοῦν ἀπὸ τὰς λεπτομερεῖς διηγήσεις ἐγκλημάτων καὶ κακῶν πράξεων. Ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς, παρατηρεῖ ὁ θαυμασιὸς Ῥώσκις, πρέπει νὰ γίνηται μὲ τὸν καιρὸν, καθὼς καὶ τὸ νερὸ ξελαγαρίζεται καὶ κατασταλάζει ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Καὶ τὰ αἰσθητήματά μας ἐπίσης δὲν ἠμποροῦμεν διὰ μίαν νὰ τὰ ξελαγαρίσωμεν καὶ νὰ τὰ καθαρίσωμεν, καθὼς καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὰ κατευνάσωμεν διὰ τῆς βίας. Χρεωστεῖτε λοιπὸν νὰ φυλάξῃτε τὸ νερὸν καθαρὸν, ἐὰν θέλετε νὰ τὸ ἔχετε διαυγές καὶ νὰ μὴ ρίπτετε εἰς αὐτὸ πέτρας, ἐὰν θέλετε νὰ μὴν ἀτάραχον».

Ὅλιγοὶ ἄνθρωποι ἐξῆσαν ζωὴν σώφρονα καὶ ἐνάρετον, καθὼς τὴν ζωὴν τοῦ Σωκράτους, τὸν ὁποῖον ὁ Σενεφῶν περιγράφει κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον: «Τοιοῦτος λοιπὸν ὢν ὁ Σωκράτης, ὅπως ἐγὼ τὸν περιέγραψα, τόσον εὐσεβὴς ὡστε νὰ μὴ ἐπιχειρῆ τίποτε χωρὶς τὴν ἐγκρίσιν τῶν θεῶν, τόσον δίκαιος ὡστε νὰ μὴ ἀδικῆ κἀνένα καὶ εἰς αὐτὰ τὰ παραμικρότερα πράγματα, ἀλλὰ νὰ ὠφελῆ τὰ μέγιστα εἰς τὰς σοβαρώτερας ὑποθέσεις ὅλους ὅσοι τὸν ἐσυναναστρέφοντο, τόσον ἐγκρατὴς ὡστε ποτὲ νὰ μὴ προτιμᾷ τὴν ἡδονὴν ἀντὶ τῆς ἀρετῆς, τόσον φρόνιμος ὡστε νὰ μὴ σφάλῃ εἰς τὴν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκη τῶν συμβουλῶν ἄλλου, ἀλλὰ νὰ γνωρίζῃ ὁ ἴδιος νὰ τὰ διακρίνῃ ἀπ' ἑαυτοῦ του, ἱκανός νὰ ἐξηγῆ καὶ νὰ διαφωτίσῃ τὰ ζητήματα, νὰ ἐννοῇ τὸν χαρακτήρα τῶν ἄλλων, ν' ἀνασκευάζῃ τοὺς σφάλοντας, προτρέπων αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὴν καλοκαγαθίαν τοιοῦτος λοιπὸν ὢν μοὶ ἐφαίνετο ὁ ἄριστος καὶ ὁ εὐτυχέστατος τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν δὲ τις δὲν εἶναι τῆς γνώμης μου, ἄς παραβάλῃ τὴν διαγωγὴν τῶν ἄλλων πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ Σωκράτους καὶ ἄς κρίνῃ».

Καὶ ὁ Μάρκος Αὐρήλιος λαμπρὸν μᾶθημα μᾶς δίδει μὲ τὴν περιγραφὴν τοῦ χαρακτήρος τοῦ

Ἀντωνίου. «Μιμήσοι, λέγει, εἰς τὰς πράξεις σου τὸν Ἀντωνίον. Ἐχε κατὰ νοῦν τὴν εὐστάθειάν του, ὅσας ἐμελλε νὰ πράξῃ τὸ ὁρθόν, καὶ τὴν ἀταραξίαν του, τὴν εὐσέθειαν καὶ τὴν ἰλαρότητα τοῦ ἤθους του, τὴν περιφρόνησιν τῆς ματαιοδοξίας καὶ τὴν ἐπιμελείαν του, διὰ τὴν ἀντιληφθῆ καλῶς τὰ πράγματα. Ἐνθυμοῦ ὅτι δὲν ἄφινε τίποτε χωρὶς νὰ τὸ ἐξετάσῃ μὲ προσοχήν καὶ νὰ τὸ ἐνοήσῃ, ὅτι μὲ ὑπεμονὴν ἠνείχετο τοὺς κατηγοροῦντας αὐτὸν ἀδικῶς, χωρὶς νὰ τοὺς ἀντικατηγορήσῃ, ὅτι δὲν ἐπεχείρει τίποτε βιαστικά, ὅτι δὲν ἐδίωκεν ἀκρόασις εἰς τὰς συκοφαντίας, ἀλλὰ παρηκολούθει μὲ προσοχήν τοὺς τρόπους καὶ τὰς πράξεις τῶν ἄλλων. Δὲν ἠγάπα νὰ ἐπιπλήττῃ τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἦτο δειλὸς οὐδὲ καχύποπτος οὐδὲ σφοιστὴ. Ἐνθυμοῦ πόσον ἦτον ὀλιγοσρκὴ καὶ ἀπέριττος εἰς τὸ ἐνδιαίτημά του, εἰς τὴν κλίνην του, εἰς τὴν ἐνδυμασίαν του, εἰς τὴν τροφήν του καὶ εἰς τοὺς δούλους του· πόσον ἦτον ἐργατικὸς καὶ μειλίχιος, πόσον αὐτάρκης εἰς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. Μὴ λησμονῆς τὴν στοθεράν καὶ ἀκράδαντον φιλίαν του, πῶς ἐγνωρίζε τὴν ἀνεύχτην τὴν ἀθυροστομίαν τῶν ἀντιπάλων του, μακαρίζων τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁσάκις ἐβλεπε ὅτι τῶ ὑπεδείκνυε τις τὸ ὁρθότερον. Ἐνθυμοῦ πόσον ἦτον εὐσεβὴς, χωρὶς νὰ εἶνε δεσποδαιμῶν. Μιμήσοι λοιπὸν αὐτὸν εἰς ὅλα, διὰ νὰ ἔχῃς, ὅταν ἔλθῃ ἡ τελευτία σου στιγμή, τὴν συνειδήσιν σου ἡσυχον καὶ ἀναπαυμένην, καθὼς τὴν εἶχε καὶ ἐκεῖνος».

Μία τοιοῦτη ἡσυχία τῆς συνειδήσεως εἶνε, τῶ ὄντι, ἀγαθὸν ἀνεκτίμητον, πλουσία ἀνταμοιβῆ τοῦ ἐπιτελεσθέντος καθήκους.

Ὁ δὲ Ἐπίκτητος ἐρωτᾷ: «Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν βραβεῖον, λέγεις; Ζητεῖς λοιπὸν οὐ βραβεῖον μεγαλειότερον ἀπὸ τὴν ἐπιλήρωσιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου; Ἄλλ' εἰς τὴν Ὀλυμπίαν δὲν ζητεῖς τίποτε ἄλλο καὶ ἐκεῖ ἀρκεῖσαι μόνον νὰ στεφανωθῆς εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ἔτσι λοιπὸν σοὶ φαίνεται μικρὸν καὶ ἀνάξιον λόγου νὰ εἶσαι καλοκάγαθος καὶ εὐδαίμων;»

Καὶ ὁ ἅγιος Βερνάρδος λέγει ἐπίσης: «Διὰ τοὺς πιστοῦς ἡ μακαρία αὐτὴ εἰρήνη θὰ εἶναι ἀνέκκλητος, ἀναλλοίωτος, ἀεφόρητος, εἰρήνη χωρὶς ἐγκλημα, εἰρήνη χωρὶς ταρχήν, εἰρήνη χωρὶς πάλην. Τέρμα τῶν ἀγῶνων μας, ἄγκυρα σωτηρίας εἰς τὴν καταγίδια, γαλήνη μοναδικὴ δι' ὅλους, καὶ διὰ τοὺς; δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶνε καθαροὶ τὴν καρδίαν καὶ πρᾶξι καὶ οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τὰ προστάγματα τοῦ νόμου».

Καὶ μήπως ὑπάρχει ἄλλη καλλιτέρα ἀντιμισθία; καλλιτέρα ἀπὸ εἰρήνην ὑπερβαίνουσαν τὴν ἀντίληψίν μας, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ ἐξαγοράσωμεν οὐδὲ μὲ ὅλον τὸ χρυσίον τῆς γῆς καὶ περὶ τῆς ὁποίας, μαζί μὲ τὸν Ἰώβ, ἠμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν: «καὶ οὐ σταθῆ-

σεται ἀργύριον ἀντάλλαγμα αὐτῆς. Καὶ οὐ συμβασταχθήσεται χρυσίον Σωφῆρ, ἐν ὄνυχι τιμῆς καὶ σαφείρου. Οὐκ ἰσωθήσεται αὐτῇ χρυσίον καὶ ὕλος, οὐκ ἰσωθήσεται αὐτῇ τοπάζιον Αἰθιοπίας, χρυσίον καθαρὸν οὐ συμβασταχθήσεται».

(Ἔπεται συνέχεια)

ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

(Κατὰ τὸν Ἰούλιον Σίμωνα).

«Πάντα τὰ προγράμματα τῶν σχολείων μας ἀρρένων τε καὶ θηλέων τῆς τε πρώτης καὶ τῆς μέσης παιδείσεως εἶναι τοσοῦτον κατάφορτα, ὥστε γενικὴ φωνὴ ἀκούεται κατὰ τῶν σχολικῶν προγραμμάτων, καὶ αὐτῶν τῶν Λυκείων, ἐν οἷς τὸ ἐκ τῆς πληθῆος τῶν μαθημάτων ὑπέρμετρον βᾶρος καθίσταται ἀφόρητον. Οἱ ἰατροὶ ἐξανίστανται κατὰ τοῦ ὑπερβαροῦ; τοῦτου φορτίου τῶν μαθημάτων θεωροῦντες αὐτὸ ὡς κυριωτέραν αἰτίαν τῆς συζήσεως τῶν τυφοειδῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐγκεφαλικῶν νοσημάτων, οἱ φιλόσοφοι λέγουσιν ὅτι, ἂν θέλωμεν νὰ ἔχωμεν ἄλλας χρήσιμους εἰς τὴν κοινωνίαν, δὲν πρέπει νὰ ἐξασκώμεν τὴν μνήμην ἐπὶ βλάβῃ τῆς κρίσεως, οἱ παιδαγωγοὶ διαμαρτύρονται λέγοντες ὅτι δὲν πρέπει νὰ παραγεμίζωμεν τὰς κεφαλὰς τῶν παιδῶν μὲ γνώσεις ἀχρήστου: ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὰς ὁποίας λησμονοῦσιν εἰς διάστημα χρόνου ὀλιγώτερον τοῦ απαιτουμένου πρὸς μάθησιν αὐτῶν. Οἱ παῖδες πρέπει νὰ διδάσκωνται οὕτως, ὥστε νὰ λομβάνωσιν οὐχὶ κῆρον καὶ ἀηδίαν, ἀλλ' ὄρεξιν πρὸς τὴν σπουδήν, ὥστε ἐξερχόμενοι τῶν σχολείων νὰ ἐξασκώσιν τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτῶν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς αὐτοδιδασκαλίας»...

Εἰς τὰ σχολεῖα τῆς στοιχειώδους παιδείσεως μάλιστα τὰ περιττὰ μαθήματα εἶναι οὐ μόνον ἄτρεπα, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπιβλαβῆ. Καλλίστη εἶναι βέβαια ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἀνυψώσωμεν τὴν δημοτικὴν παιδείαν, ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ ἀποκρούσωμεν ὅτι ζητοῦντες τὸ περιττὸν στερούμεθα τοῦ ἀναγκαίου. Ἐχομεν μεγάλα προγράμματα καὶ μικρὰ ἀποτελέσματα. Εἶναι δὲ πολὺ μικρὰ τὰ ἀποτελέσματα, διότι τὰ προγράμματα εἶναι πολὺ μεγάλα. Ὁ σκοπὸς τῶν σχολείων δὲν εἶναι νὰ διδάξωσι πολλὰ, ἀλλὰ χρήσιμα καὶ καλά. Τὸ ποσὸν καὶ ποῖόν τῶν μαθημάτων δὲν πρέπει νὰ ἐπιβάλληται αὐθιχρῆτως, ἀλλὰ νὰ κανονίζηται παρὰ τῶν ἐπιθεωρητῶν τῶν σχολείων, λαμβανόντων ὑπ' ὄψιν τὸν πληθυσμὸν τῶν κατοίκων, τὸν ἀριθμὸν τῶν μαθητῶν, τὴν θέσιν καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς κοινότητος, τοὺς πόρους, οὗς ὑπὲρ τῶν σχολείων δύναται νὰ διαθέσῃ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Πρὸ παντὸς ὅμως ἀνάγκη νὰ ἐννοηθῇ καλῶς, ὅτι

ἄπαν τὸ ζήτημα τῆς ἐκπαιδεύσεως συνίσταται εἰς τὴν εὕρεσιν ἢ εἰς τὴν μόρφωσιν καλῶν διδασκάλων. Ἐχετε καλοὺς διδασκάλους; ἔχετε καλὰ σχολεῖα. Ἄλλως, μὴ ἐλπίζητε νὰ ἔχητε καλὴν ἐκπαίδευσιν. Προγράμματα, κανονισμοί, ἐγκύκλιοι, διατάγματα, ὅλα αὐτὰ τὰ διοικητικὰ μέτρα εἰσὶν ἀνωφελῆ καὶ τοῦτ' αὐτὸ γελοῖα, ὁμοιάζοντα μὲ τὸς κινεζικὰς διατυπώσεις. Οἱ κανονισμοὶ δύνανται ἴσως νὰ χρησιμεύωσιν ὡς ὄπλον κατὰ τῶν ἀνικάνων ἢ ἀμελῶν διδασκάλων, ἀλλὰ διὰ τὸν ἱκανὸν καὶ εὐσυνειδήτην διδασκάλον τὸν ἀγαπῶντα τὸ ἐπάγγελμά του δὲν εἶναι εἰμὴ προσκόμματα εἰς τὸ ἔργον του. Πολὺ τυφλὸς πρέπει νὰ εἶναι τις, ὥστε νὰ ἀποδῶσιν σημασίαν εἰς τὰ λεγόμενα σχολικὰ ὠρολόγια, τὰ κανονίζοντα τὴν ὥραν καὶ τὸ λεπτόν, καθ' ὃ πρέπει νὰ ἀρχίζῃ καὶ νὰ τελειῶν ἕκαστον μάθημα! Κρατήσατε ὅλους αὐτοὺς τοὺς περιορισμοὺς διὰ τὰ γραφεῖά σας. Ὅταν δὲ περιβάλλητε ἕνα ἄνθρωπον μὲ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τοῦ νὰ μορφώσῃ καλοὺς πολίτας, ἄφετε εἰς αὐτὸν τὴν δέουσαν ἐλευθερίαν, ὥστε, συναισθανόμενος τὴν εὐθύνην του, νὰ ἐκτελῇ τὸ ἔργον του εὐσυνειδήτως. Οἱ ἀναλαμβάνοντες τὴν βαρύτερην εὐθύνην τοῦ νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἔθνους τῶν πρέπει νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι τὸ καθήκον τῶν εἶναι προδιαγεγραμμένον. Τὸ καθήκον τοῦτο εἶναι ἐν καὶ μόνον, ἀλλὰ φιβερόν, συνιστάμενον εἰς τὸ νὰ ἐκλέγῃσι τοὺς καταλλήλους ἄνδρας. Ὅταν δὲ πεισθῶσιν ὅτι ἡ ἐκλογή τῶν ἐγένετο καλῆ, ὅτι ἐν ἐκάστῳ σχολεῖῳ ὑπάρχει ἀνὴρ λίαν πεφωτισμένος καὶ ἀφωτισμένος μετὰ ζήλου καὶ εὐσυνειδήσεως εἰς τὸ ἔργον του ἔστωσαν ἡμέριμοι διὰ τε ἑαυτοὺς καὶ διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους τῶν. Τὴν ἡμέραν δὲ καθ' ἣν πεισθῶσι περὶ τοῦτου, ἂς συναθροίσωσιν εἰς ἕνα σαρόν τὰ προγράμματα, τοὺς κανονισμοὺς, τὰς ἐγκυκλίους, τὰς μηνιαίας ἢ τριμηνιαίας ἐκθέσεις καὶ τοὺς ἐλέγχους καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἄχρηστα χαρτῖα (paperasses) τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, ἂς θέσωσιν εἰς αὐτὰ πῦρ καὶ ἂς ἀνάψωσιν ἐν χαρμύσεινον πυροτέχνηδα. Τὸ σχολεῖον δὲν εἶναι στρατιωτικὸν σύνταγμα, οὔτε μοναστήριον, οὔτε δημόσιον γραφεῖον. Τὸ σχολεῖον εἶναι οἰκογένεια.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

Ὡς ἀληθὲς βασιλικὸν εἰδυλλίον χαρακτηρίζεται ἕκαστοτε ὁ Ἰταλικὸς τύπος τὸν βίον, ὃν διᾶγει τὸ νεαρὸν βασιλικὸν ζεῦγος τῆς Ἰταλίας.

Τόσον ἐν τῷ Κυρηναίῳ τῆς Ρώμης, ὅσον καὶ ἐν Ραγκονίτζι καὶ Κάπο δι-Μόντε τὸ γραφεῖον τοῦ βασιλέως Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ εὐρίσκειται

ἐν ἀμέσῳ ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τοῦ θαλάμου τῆς βασιλίσσης Ἑλένης. Αἱ θύραι ἀμφοτέρων τῶν δωμάτων μένουσι πάντοτε ἀνοικταὶ καὶ τὰ δωμάτια ἀντηχοῦσιν ἐκ τῶν φωνῶν «Βίκτωρ!» «Ἐλέη!» Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ διέρχεται πολλὰς ὥρας τῆς ἡμέρας ἐντὸς τοῦ γραφείου του, ἀναγινώσκων μετὰ πάθους βιβλία, ἐφημερίδας καὶ περιοδικά. Γνωρίζει κατὰ βάθος τὴν ἀγγλικήν, τὴν γερμανικὴν καὶ τὴν γαλλικὴν. Ἐπίσης γνωρίζει ἀρκούντως καλῶς τὴν ῥωσικὴν, οὐδὲν δὲ σύγγραμμα ἢ ἀημοσίευμα στρατιωτικῆς ἢ γεωγραφικῆς φύσεως εὐφραίνει αὐτὸν ποτε.

Ἄλλ' ἢ προσφιλεστέρᾳ αὐτοῦ ἐνασχόλησις ὀπὸ τῆς παιδικῆς ἐτι ἡλικίας του τυγχάνει ἡ νομισματολογία. Ἐν ταῖς φιλολογικαῖς αὐτοῦ ἀσχολίαις ἔχει πολὺτιμον καὶ ἀναταπόνητον ἐπίκουρον τὴν βασιλίσσαν Ἑλένην. Αὕτη ἐνδιαφέρεται ἐπίσης διὰ τὴν νομισματικὴν καὶ κέκτηται σπουδαίαν συλλογὴν σλαβικῶν νομισμάτων. Εἶναι μέλος τῆς νομισματικῆς ἐταιρείας, ἧς πρόσταται ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ.

Ἡ βασίλισσα Ἑλένη δὲν περιοριζοῦται κυρίως εἰπεῖν ὑπὸ Κυριῶν τῆς τιμῆς, ἢ δὲ ἀπέχθεια τοῦ Βασιλέως πρὸς τοὺς τύπους τῆς ἐθιμοτυπίας εἶναι τοσοῦτω μεγάλη, ὥστε ὁσάκις ἀναγκασθῆ νὰ παραθέσῃ ἐπίσημόν τι δεῖπνον εἰς τὸ διπλωματικὸν σῶμα ἢ εἰς ἀνώτερόν τι τῆς πολιτείας πρόσωπον μετέχει τοῦτου ὡς ἀπλοῦς θεατῆς. Αἱ συνέπειαι τῶν τοιούτων συμποσίων διὰ τοὺς ξενίζ μένους εἶναι συήθως ἢ δυσπεψία, διότι διὰ νὰ μὴ ἐξαντλήσωσιν αὐτοὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Βασιλέως, ἀνογκάζονται νὰ περᾶνωσι τὸ γεῦμα τῶν ἐν πάσῃ σπουδῇ. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ Βασιλεὺς τρώγει ἢ προηγουμένως ἢ βραδύτερον μετὰ τῆς Βασιλίσσης.

Τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα ὅλων τῶν μελῶν τῆς δυναστείας τῆς Σαβῆος εἶναι ὅτι οὐδεμίαν δεκνύουσι κλίσιν πρὸς τὰ ἀριστοκρατικὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἰταλοῦ Βασιλέως τυγχάνει ἡρεμῶς, ἀπλοῦς καὶ ἀπέριττος καὶ τοιοῦτος ἀκριβῶς εἶναι καὶ ὁ τῆς βασιλίσσης Ἑλένης, ἧτις τοσοῦτον ἀγαπᾷ τὸν οἰκιακὸν βίον, ὥστε καὶ μαγειρεύει πολλάκις, βοηθουμένη ὑπὸ δύο μαγειρισσῶν ἐκ Μαυροβουνίου διάφορα μαυροβουνιωτικὰ φαγητά, ἐξ ὧν ὁ Βίκτωρ τρώγει μόνον διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Ἑλένην του.

Ὡς ὁ πρόπαππὸς του Κάρολος Ἀλβέρτος, ἀγαπᾷ καὶ ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ τὸ τῦμπανον καὶ τὴν στρατιωτικὴν σάλπιγγα. Καὶ ὡς διάδοχος ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ σπανίως ἐπισκέπτετο τὸ θέατρον. Πολὺ δὲ σπανιώτερον ἐπισκέπτεται αὐτὸ ὡς βασιλεὺς, διότι τὸ ἰταλικὸν θέατρον νύκτιον καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα συνιθίλληται πολὺ ἀργά, περὶ τὴν 1 ὥραν μετὰ τὸ μεσοζεῦν περὶ τὴν 10 ὥραν τακτικῶς ν' ἀποσύρονται εἰς τὰ ἰδιαιτέρᾳ τῶν δωμάτια πρὸς ὕπνον.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἰς τμηματάρχης τῆς παιδείας ἐν Ἰταλίᾳ εἶχε τὸ πάθος τῆς ἀλιείας εἰς τὸν ὑψιστον βαθμόν. Ὅλον τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ θέρος ἐσυνήθιζε ν' ἀλιεύη ἀπὸ τῆς ἑκτης πρωινῆς ὥρας καὶ τότε μόνον ἀπεσύρετο, ὅταν ἐκινδύνευε ν' ἀναγνωρισθῇ. Εἶχεν ἀνακαλύψῃ μίαν φορὴν ἐν θαυμάσιον μέρος, τὸ ὁποῖον ἦτο, φαίνεται, πηγὴ μεγάλων καὶ ποχυτάτων ἰχθύων. Ἐκεῖ ἐπὶ οὗς ἡμέρας ἡσθάνθη τὰς ὥραιότερας τοῦ βίου του ἀλιευτικὰς συγκινήσεις καὶ ἀπεκόμιζε λαμπρὰν ἄγραν. Τὴν τρίτην ἡμέραν εἶδε πλήρης ὀργῆς νὰ κατέχη ἄλλος τὴν πολυτιμὸν ἐκείνην θέσιν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, λέγει εἰς τὸν ἄγνωστον, δὲν ἔχετε ἄλλο τίποτε σπουδαιότερον νὰ κόμειτε αὐτὴν τὴν στιγμήν ἀπὸ τὸ ψάρευμα; Ἐκεῖνος ἀνύψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ εἶπε.

— Φεῦ! κύριε. Ἡμῖν καθηγητῆς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Τουλούζης καὶ ὁ κ. τμηματάρχης τῆς παιδείας μ' ἔπαυσε πιστεύσας εἰς ψευδεῖς κατηγορίας κατ' ἐμοῦ. Δὲν ἤκουσε μάλιστα οὔτε τὴν ἀπολογίαν μου καὶ οὔτε ἐννοεῖ νὰ μοὶ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην, ἐνῶ τόσοι συνηγοροῦν ὑπὲρ ἐμοῦ. Τί ἄνθρωπος πείσμων αὐτὸς ὁ τμηματάρχης! Ὅταν μία ἰδέα ἐμβῇ εἰς τὴν κεφαλὴν του, ὁ κόσμος ὅλος δὲν δύναται νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτῆν.

— Ἄκουσε, φίλε μου. Θέλεις ν' ἀποκτήσῃς καὶ ἀμέσως μάλιστα τὴν θέσιν σου εἰς τὸ πανεπιστήμιον; Δὲν ἔχεις ἢ νὰ μοὶ παραχωρήσῃς αὐτὴν τὴν θέσιν, τὴν ὁποῖαν κρατεῖς ἐδῶ καὶ ἢ ὁποῖα ἦτο ἰδική μου. Σοὶ δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου ὅτι θὰ δυνήθῃς ἀπὸ τῆς αὔριον νὰ ἐπαναλάβῃς τὰς παραδόσεις.

Ὁ καθηγητῆς ἐπίστευσε εἰς τοὺς λόγους τοῦτους, τῷ παρεχώρησε τὴν θέσιν καὶ χαιρετίσας ἀνεχώρησεν.

Ὁ τμηματάρχης ἐκράτησε τὸν λόγον του καὶ τὴν ἐσπέραν ἐστάλη ὁ ἀναδιορισμὸς τοῦ παυθέντος καθηγητοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἡ νεότης καὶ τὸ κάπνισμα.

Οἱ Ἀμερικανοὶ ἀποδίδουσι μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ὑγιεινὴν βλάβην, τὴν ὁποῖαν προξενεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς νεότητος τὸ κάπνισμα ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας. Καὶ ἐκήρυξαν διὰ τοῦτο ἀληθῆ σταυροφορίαν κατὰ τῆς κακῆς ταύτης ἐξέως. Εἰς τὸ Σικάγον πρόσφατος νόμος ἀπαγορεύει νὰ πωλῆται καπνὸς καὶ σιγαρόχαρτον εἰς περιοχὴν 200 μέτρων περὶ τὰ σχολεῖα. Ὑπάρ-

χουν ὁμῶς καὶ νόμοι πολὺ αὐστηρότεροι ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς, διὰ τῶν ὁποίων αὐστηρότατα ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ εἰς νέους κάτω τῆς ἡλικίας τῶν 18 ἐτῶν.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς τηλεγραφικῆς

Τὴν ἡμέραν τῆς ἀσθενείας τοῦ βασιλέως Ἐδουάρδου, διεβιβάσθησαν ἐκ τοῦ κεντρικοῦ τηλεγραφείου τοῦ Λονδίνου ἀπὸ τῆς 11ης μέχρι τῆς 8ης ὥρας 300,000 τηλεγραφήματα. Ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀστεως εἰς Ουέστεντ ταχυδρομικὴ συνολικὴ ἔρριπτε βροχὴν ὄλην ἐπιστολῶν. Εἰς τὸ τμήμα τοῦ τύπου ἐν τῷ κεντρικῷ τηλεγραφείῳ ὑπῆρχεν ἐργασία κολοσσιαία, ἥτις καὶ ἐξηκολούθει ἐφ' ὅσον ὁ βασιλεὺς ἡσθάνει. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ παραθέτομεν ἀριθμοὺς σχετικῶς δεικνύοντας τὴν ἀνάπτυξιν, ἣν ἔλαβε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἡ τηλεγραφικὴ. Πρὸ 30 ἐτῶν τὰ ἀγγλικὰ τηλεγραφεῖα διεβίβαζον ἐτησίως 26,000,000 λέξεων, ἤτοι ὕλην 260 τόμων περιεχόντων παντοῖα θέματα. Σήμερον τὰ ἐντὸς ἐνὸς ἐτους διαβιβαζόμενα τηλεγραφήματα περιέχουσι ὕλην 8,330 μεγάλων τόμων. Μίαν μόνην ἡμέραν τοῦ παρελθόντος ἐτους ἐτηλεγραφήθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ τόσα τηλεγραφήματα ὅσον καθ' ὅλον τὸ 1871. Τὴν 1ην Φεβρουαρίου (ν.) ἡμέραν τῆς ταφῆς τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας, τὸ κεντρικὸν τηλεγραφεῖον Λονδίνου διεβίβασεν 199,155 τηλεγραφήματα, ὧν τὰ πλεῖστα δι' ἐφημερίδας. Κατὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Λαϊδίσιμθ τὸ αὐτὸ τηλεγραφεῖον εἶχε νὰ διαβιβάσῃ 50,000 τηλεγραφήματα μετὰ 500,000 καὶ πλέον λέξεων.

Κατὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ουμβέρτου διεβιβάσθησαν ἐκ Μεδιολάνων 32,000 τηλεγραφήματα. Κατὰ τὴν δίκην τοῦ Δρεῦφους τὸ τηλεγραφεῖον Ῥεννῶν ἐτηλεγράφη καθ' ἐκάστην 200,000 λέξεων, αἱ δὲ εἰσπράξεις αὐτοῦ ἀνήρχοντο εἰς 480,000 φράγκων ἡμερησίως.

Δροσιτικὸν μηχανήμα.

Ὁ διευθυντῆς τοῦ μετεωρολογικοῦ γραφείου τῆς Νέας Ὑόρκης ἀνεκάλυψε μηχανήμα, διὰ τοῦ ὁποίου παράγεται κατὰ τὰς θερμοστάτας τοῦ θερος ἡμέρας θερμοκρασία δροσερὰ εἰς οἰανδήποτε αἴθουσαν. Διὰ τοῦ μηχανήματος τούτου διατηρεῖται ἐντὸς τοῦ ὀματίου θερμοκρασία δέκα καὶ δώδεκα βαθμῶν, ἐνῶ ἔξω τὸ θερμομέτρον δεικνύει βαθμοὺς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα. Ὅχι μόνον ἀποψύχει τὸν ἀέρα, ἀλλὰ καὶ τὸν καθαρίζει. Ὁ εἰς τὸ μηχανήμα εἰσαγόμενος θερμὸς ἀὴρ ἐξέρχεται μὲ θερμοκρασίαν βαθμῶν δέκα δροσερός, ἀγνός, ἄνευ ὑγρασίας. Εἶνε δὲ αὐτόματὸς ἡ λειτουργία τῆς μηχανῆς. Τὸ μυστικὸν αὐτῆς εἰς οὐδὲνα ἀποκαλύπτει ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητῆς πρὶν ἢ λάβῃ τὸ προνόμιον τῆς χρῆσεώς της ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ.